

ANALIZË LIGJORE

Hartëzimi i Legjislacionit dhe Procedurave të Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë në Kosovë

ANALIZË LIGJORE

Hartëzimi i Legjislacionit dhe Procedurave të Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë në Kosovë

**Analizë ligjore: Hartëzimi i Legjislacionit dhe Procedurave të Burimeve të
Ripërtëritshme të Energjisë në Kosovë**

Gershor 2026

Prishtinë, Kosovë

Autor: Lëvizja FOL

Copyright © 2026. Lëvizja FOL dhe Instituti Demokracia për Zhvillim (D4D).

Të gjitha të drejtat e rezervuara. Me përjashtim të citimeve të shkurtra të përdorura për qëllime kritike dhe shqyrtimi, asnjë pjesë e këtij publikimi nuk mund të riprodhohet, ruhet në ndonjë sistem të ruajtjes së të dhënave apo transmetohet në çfarëdo forme ose mënyre, qoftë elektronike, mekanike, përmes fotokopjimit, regjistrimit apo ndryshe, pa lejen paraprake me shkrim të FOL dhe D4D.

*Ky raport është publikuar me mbështetjen financiare të Bashkimit Evropian. Përmbajtja e tij është përgjegjësi e vetme e Lëvizjes FOL dhe nuk pasqyron domosdoshmërisht pikëpamjet e Bashkimit Evropian apo të Shkollës së Hapur të Beogradit (BOS).

Përmbajtja

1. Përmbledhje Ekzekutive	7
2. Hyrje.....	9
3. Korniza e politikave	11
4. Korniza Ligjore.....	12
5. Analiza e Legjislacionit ekzistues Primar dhe Sekondar	16
6. Hartëzimi Institucioneve	23
7. Hartëzimi i Procedurave të Investimeve në Energjinë e Ripërtëritshme	25
8. Përfundime dhe Rekomandime	39

Shkurtesa

OSSH	Operatori i Sistemit të Shpërndarjes
EE	Eficienca e Energjisë
ZRRE	Zyra e Rregullatorit të Energjisë
Acquis i BE-së	Ligjet, rregullat, standardet, parimet, vendimet gjyqësore, politikat dhe detyrimet e Bashkimit Evropian që shtetet anëtare të BE-së duhet të ndjekin
KEDS	Shërbimet e Shpërndarjes së Energjisë Elektrike të KEDS në Kosovë
AEFK	Agjencia e Eficiencës së Energjisë e në Kosovë
FEEK	Fondi i Eficiencës së Energjisë në Kosovë
KESCO	Kompania e Furnizimit me Energji Elektrike e Kosovës KESCO
OSTTK	Operatori i Sistemit, Transmisionit dhe Tregut të Kosovës KOSTT
ME	Ministria e Ekonomisë
MMPH	Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor
VSM	Vlerësimi Strategjik Mjedisor
NVM	Ndërmarrje të Vogla dhe të Mesme
FV	Fotovoltaike
BRE	Burimet e Ripërtëritshme të Energjisë
OST	Operatori i Sistemit të Transmetimit
ZRRE	Zyra Rregullatore e Energjisë

Përmbledhje Ekzekutive

Ky raport hartëzon kornizën ligjore, institucionale dhe procedurat burokratike që ndikojnë në qasjen në burimet e ripërtëritshme të energjisë dhe investimet në BRE në Kosovë. Raporti është përgatitur në kuadër të projektit, "Fuqizimi i Qytetarëve dhe Institucioneve për Tranzicionin drejt Energjisë së Ripërtëritshme në Kosovë", i cili synon të kontribuojë në një tranzicion transparent, efikas dhe të fokusuar tek qytetarët për energjinë e ripërtëritshme përmes hulumtimit, avokimit dhe rritjes së ndërgjegjësimit qytetar.

Analiza përqendrohet në procedurat relevante për qytetarët, ekonomitë familjare, ndërmarrjet e vogla dhe investorët e tjerë në shkallë të vogël. Analiza mbulon sistemet fotovoltaike për vetëkonsum, sistemet termike diellore për ujë të ngrohtë sanitar, zgjidhjet e ngrohjes me bazë biomase, investimet në BRE të mbështetura nga subvencionet, masat e energjisë së ripërtëritshme në nivel ndërtese dhe procedurat relevante për ndërmarrjet e vogla. **Qëllimi është të vlerësohet nëse korniza ekzistuese ligjore dhe administrative u mundëson këtyre kategorive të kenë qasje në mundësitë e BRE-ve në një mënyrë të qartë, të parashikueshme dhe proporcionale.**

Kosova ka zhvilluar një kornizë ligjore primare për energjinë e ripërtëritshme. Aktet më të rëndësishme ligjore përfshijnë Ligjin Nr. 08/L-258 për Promovimin e Përdorimit të Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë, Ligjin Nr. 05/L-084 për Rregullatorin e Energjisë, Ligjin Nr. 05/L-085 për Energjinë Elektrike, Ligjin Nr. 05/L-081 për Energjinë, Ligjin Nr. 06/L-079 për Efiçencën e Energjisë, Ligjin Nr. 08/L-242 për Performancën Energjetike të Ndërtesave, si dhe legjislacionin sekondar përkatës të nxjerrë nga Ministria e Ekonomisë dhe Zyra e Rregullatorit të Energjisë. Këto akte ligjore krijojnë bazën për përcaktimin e objektivave për burimet e ripërtëritshme të energjisë (BRE), skemat konkurruese të mbështetjes, vetëkonsumin, konsumatorët-prodhues (prosumatorët), komunitetet e energjisë së ripërtëritshme, garancitë e origjinës, autorizimin, licencimin, kyçjen në rrjet, masat për efiçencën e energjisë dhe integrimin e energjisë së ripërtëritshme në nivel të ndërtesave.

Raporti ka identifikuar disa pengesa ligjore dhe procedurale. Këto përfshijnë ndarjen e paqartë të fazave midis autorizimit, licencimit, lidhjes në rrjet, lejeve të ndërtimit dhe pëlqimit komunal; rregulla kufizuese ose jo mjaftueshëm të qarta të pragut të konsumatorit; mungesën e legjislacionit sekondar të nevojshëm për komunitetet e energjisë së ripërtëritshme; integrimin e kufizuar midis procedurave të mbështetjes së efiçencës së energjisë dhe BRE-ve; dhe mungesën e një platforme digjitale gjithëpërfshirëse që mbulon zinxhirin procedural të BRE-ve. Ndërsa e-Kosova është përdorur për aplikimet për subvencione, ajo ende nuk funksionon si një qendër e integruar (one-stop shop) për procedurat e BRE-ve, sepse hapat kryesorë si autorizimi i ZRRE-së, lidhja në rrjet, pëlqimi komunal, marrëveshjet me furnizuesin dhe verifikimi teknik mbeten jashtë platformës.

Rekomandimet prioritare për reforma përfshijnë miratimin e legjislacionit sekondar që mungon, veçanërisht për komunitetet e energjisë së ripërtëritshme, vetëkonsumin kolektiv dhe ndarjen e energjisë; rishikimin dhe përmirësimin e Udhëzuesit A-Z për Investimet në Energjinë e Ripërtëritshme në Kosovë në një plan të vetëm praktik procedural të BRE-ve, duke përfshirë investitorët në shkallë të vogël të BRE-ve; futjen e thjeshtimit të bazuar në risk për instalimet e ekonomive familjare dhe të ndërmarrjeve të vogla; rregulla më të qarta se kur kërkohet pëlqimi komunal ose lejet e ndërtimit; integrimin e procedurave komunale, të lidhura me rrjetin, rregullatore dhe të subvencioneve në një qendër digjitale me një ndalesë të vetme; dhe ndihmë të synuar procedurale për ekonomitë familjare të udhëhequra nga gratë, komunitetet rurale dhe ekonomitë familjare me të ardhura të ulëta.

2. Hyrje

2.1 Sfondi dhe qëllimi i analizës

Tranzicioni energjetik i Kosovës po zhvillohet në një kontekst të varësisë së lartë nga thëngjilli dhe rritjes së angazhimeve të politikave sipas Agjendës së Gjelbër për Ballkanin Perëndimor, Kornizës së Komunitetit të Energjisë dhe Strategjisë së Energjisë 2022-2031. Energjia e ripërtëritshme është çelësi i këtij tranzicioni, jo vetëm për rritjen e gjenerimit të energjisë së pastër, por edhe për përmirësimin e sigurisë energjetike, uljen e kostove të energjisë së ekonomisë familjare dhe mundësimin e pjesëmarrjes më të gjerë të qytetarëve dhe bizneseve në sektorin e energjisë.

Megjithatë, ekzistenca e një kornize ligjore nuk është e mjaftueshme më vete. Qytetarët, ekonomitë familjare, grupet e cënueshme, komunitetet rurale dhe ndërmarrjet e vogla duhet të jenë në gjendje të kuptojnë dhe të ndjekin procedurat për instalimin dhe përfitimin nga teknologjitë e energjisë së ripërtëritshme. Nëse procedurat janë të paqarta, të fragmentuara ose shumë teknike, të drejtat ligjore të krijuara sipas kornizës së energjisë së ripërtëritshme mund të mbeten të vështira për t'u ushtruar në praktikë. Analiza identifikon se, megjithëse korniza ligjore primare është kryesisht në vend, mungesa e disa legjislacioneve sekondare vazhdon të krijojë pasiguri në fusha specifike, duke përfshirë komunitetet e energjisë së ripërtëritshme, vetëkonsumin kolektiv, ndarjen e energjisë dhe pjesë të kornizës së mbështetjes dhe verifikimit. Përveç kësaj, mungesa e një plani të vetëm procedural për BRE-të për kategori të ndryshme investimesh mund të krijojë barrë shtesë administrative. Kjo është veçanërisht e rëndësishme për fotovoltaiken e ekonomive familjare, fotovoltaiken e ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme, fotovoltaiken me zero eksport, konsumatorët kolektivë, sistemet termike diellore, pompat e nxehtësisë, ngrohjen me biomasë, projektet termike të ripërtëritshme dhe masat e mbështetura nga subvencionet.

Këto pengesa janë veçanërisht të rëndësishme për qytetarët, gratë, grupet vulnerabël, ekonomitë familjare rurale dhe ndërmarrjet e vogla që mund të mos kenë kapacitetin ligjor, teknik ose financiar për të lundruar në sisteme komplekse lejesh. Për këto grupe, procedurat e paqarta, bashkëveprimi me institucione të ndryshme, afatet kohore të pasigurta dhe kërkesat e përsëritura të dokumentacionit mund të bëhen pengesa praktike për qasjen në skemat dhe teknologjitë mbështetëse të energjisë së ripërtëritshme.

Prandaj, qëllimi i këtij raporti është të hartëzojë procedurat ligjore, institucionale dhe që ndikojnë në qasjen në investimet në energjinë e ripërtëritshme në Kosovë. Raporti identifikon kornizën ligjore përkatëse, institucionet e përfshira, dokumentet e kërkuara, hapat proceduralë në lidhje me sektorin e energjisë së ripërtëritshme.

Raporti përqendrohet kryesisht në procedurat e energjisë së ripërtëritshme në shkallë të vogël dhe ato që janë të fokusuar te qytetarët. Projektet e mëdha në shkallë të gjerë të shërbimeve nuk janë fokusi kryesor, përveç rasteve kur procedurat e tyre ndihmojnë në shpjegimin e boshllëqeve më të gjera ligjore ose institucionale. Prandaj, analiza përqendrohet në qasjen praktike në energjinë e ripërtëritshme për ekonomitë familjare, ndërmarrjet e vogla, grupet vulnerabël, komunitat, konsumatorët kolektivë dhe investitorët e tjerë në shkallë të vogël.

2.2 Fushëveprimi dhe metodologjia

Analiza mbulon kategoritë e mëposhtme të Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë:

1. Sisteme fotovoltaike për vetëkonsum, duke përfshirë sistemet e ekonomive familjare dhe ato të ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme (prosumator);
2. Sisteme diellore termike për ujë të ngrohtë sanitar dhe mbështetje për ngrohje në nivel ndërtese;
3. Zgjidhje ngrohjeje të bazuara në biomasë, aty ku është e rëndësishme për sistemet e ngrohjes lokale për ekonomitë familjare, të ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme, ose të ndërtesave;
4. Investime të lidhura me energjinë e ripërtëritshme dhe efikasitetin e energjisë të mbështetura nga subvencionet;
5. Sisteme të energjisë së ripërtëritshme në nivel ndërtese, duke përfshirë pompat e ngrohjes, gjenerimin në vend dhe sistemet alternative me efikasitet të lartë;
6. Investimet në BRE për ndërmarrje të vogla, duke përfshirë vetëkonsumimin komercial dhe kërkesat e zgjedhura që lidhen me rrjetin;
7. Komunitetet e vetëkonsumit kolektiv dhe energjisë së ripërtëritshme, aty ku është e rëndësishme për propozimet e ardhshme të reformave.

Analiza është përgatitur nëpërmjet hulumtimit të bazës së të dhënave të kornizës strategjike dhe ligjore që lidhet me burimet e ripërtëritshme të energjisë në Kosovë.

Metodologjia përfshin:

1. Rishikimi i **Strategjisë së Energjisë së Republikës së Kosovës 2022-2031** dhe kornizës strategjike përkatëse, legjisllacionit primar që rregullon energjinë, energjinë e ripërtëritshme, energjinë elektrike, rregullimin e energjisë, efikasitetin e energjisë dhe performancën energjetike të ndërtesave, si dhe legjisllacionit sekondar përkatës.
2. Rishikimi i legjisllacionit sekondar të nxjerrë nga Ministria e Ekonomisë dhe Zyra e Rregullatorit të Energjisë, duke përfshirë rregullat mbi autorizimin, licencimin, konsumin vetanak, ofertat konkurruese, objektivat e BRE-ve.
3. Identifikimi i roleve institucionale dhe përgjegjësi ligjore të Ministrisë së Ekonomisë, Ministrisë së Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor, Zyrës së Rregullatorit të Energjisë, KOSTT-it, Operatorit të Sistemit të Shpërndarjes, komunave.
4. Hartimi i procedurave kryesore që lidhen me BRE-të, duke përfshirë autorizimin e kapaciteteve të reja gjeneruese, licencimin e aktiviteteve energjetike, procedurat e ofertimit konkurrues, procedurat e vetëkonsumit/prodhuesit, garancitë e origjinës, mbështetjen e efikasitetit të energjisë dhe integrimin e energjisë së ripërtëritshme në nivel ndërtese.
5. Identifikimi i boshllëqeve ligjore dhe barrave administrative.
6. Zhvillimi i rekomandimeve

Raporti fillestar duhet të përpunohet dhe validohet më tej përmes diskutimeve me institucionet dhe palët e interesuara përkatëse.

3. Korniza e politikave

3.1 Strategjia e Energjisë e Republikës së Kosovës 2022-2031

Strategjia e Energjisë e Kosovës 2022-2031 ofron bazën për rritjen e përdorimit të energjisë së ripërtëritshme, përmirësimin e efikasitetit të energjisë, sigurinë e furnizimit dhe modernizimin institucional. Strategjia mbështet rritjen e përdorimit të energjisë fotovoltaike diellore, të erës, të konsumatorëve, të biomasës dhe teknologjive të tjera të BRE-ve. Përveç Strategjisë, për të siguruar tranzicionin energjetik, Raporti i Komisionit Evropian për Vendin "Kosova 2025" i kërkon Qeverisë së Kosovës të miratojë Planin Kombëtar të Energjisë dhe Klimës sa më shpejt të jetë e mundur.¹

3.2 Agjenda e Gjelbër për Ballkanin Perëndimor

Agjenda e Gjelbër për Ballkanin Perëndimor e përcakton dekarbonizimin si një sfidë qeverisjeje dhe pjesëmarrjeje, jo vetëm si një sfidë të infrastrukturës teknike. Prandaj, Agjenda e Gjelbër është e rëndësishme për këtë analizë sepse procedurat që janë teknikisht ligjore, por në praktikë jo gjithmonë të zbatueshme, mund të mos mbështesin vetëm tranzicionin energjetik. Prandaj, thjeshtimi administrativ është i rëndësishëm për të përafruar kornizën ligjore kombëtare me legjislacionin e BE-së.

1 Raporti i Komisionit Evropian për Vendin Kosova 2025 , faqja 84: [Kosova o Raporti i vendit 2025](#)

4. Korniza Ligjore

4.1 Legjislacioni primar dhe sekondar

Kosova ka bërë përparim të rëndësishëm në zhvillimin e një kornize ligjore kyçe për burimet e ripërtëritshme të energjisë (BRE), duke përafruar politikat dhe legjislacionin kombëtar me Acquis përkatëse të BE-së. Raporti i Komisionit Evropian për Vendin «Kosova 2025» njeh përparimin e bërë nga Kosova në promovimin e Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë, por bën thirrje për veprime shtesë. Raporti vëren se Kosova duhet të zhvillojë procedura transparente dhe konkurruese për vendosjen e energjisë së ripërtëritshme, të miratojë legjislacionin sekondarë sipas Ligjit për Burimet e Ripërtëritshme për të përfunduar përputhshmërinë me Direktivën II të Energjisë së Ripërtëritshme, dhe të përshpejtojë përpjekjet për të përmbushur objektivat e saj sipas planit trevjeçar të veprimit, Strategjisë së Energjisë dhe angazhimeve të Komunitetit të Energjisë.²

Korniza kryesore ligjore për burimet e ripërtëritshme të energjisë përfshin:

1. Ligji nr. 08/L-258 për Promovimin e Përdorimit të Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë (2024):
 - 1.1. Udhëzim Administrativ (ME) Nr. 01/2024 mbi Procesin e Ofertimit Konkurrues për Dhënien e Mbështetjes për Energjinë e Ripërtëritshme;
2. Ligji nr. 05/L-084 për Rregullatorin e Energjisë (2016):
 - 2.1. Rregullat mbi Kompensimin Financiar për Shkurtimin sipas Skemave Mbështetëse;
 - 2.2. Rregullat për Licencimin e Aktiviteteve të Energjisë në Kosovë;
 - 2.3. Rregullat për Vetë-Konsumatorët me Burime të Energjisë së Ripërtëritshme;
 - 2.4. Rregulla Nr. 03/2022 mbi Procedurën e Autorizimit për Ndërtimin e Kapaciteteve të Reja Gjeneruese, Sistemeve të Reja të Transmetimit dhe Shpërndarjes së Gazit, Përfshirë Ndërlidhësit, Tubacionet Direkte për Linjat e Energjisë Termike dhe Tubacionet Direkte të Transmetimit të Gazit Natyror.
3. Ligji Nr. 05/L-081 për Energjinë (2016), i ndryshuar dhe plotësuar me Ligjin Nr. 08/L-201, Ligjin Nr. 08/L-258:
 - 3.1. Udhëzimi Administrativ Nr. 09/2017 për Zyrat Komunale të Energjisë;
 - 3.2. Udhëzimi Administrativ Nr. 02/2023 për Objektivin e Energjisë Elektrike nga Burimet e Ripërtëritshme të Energjisë;
 - 3.3. Udhëzimi Administrativ Nr. 01/2023 për Shfrytëzimin dhe Mbështetjen e Gjenerimit të Energjisë nga Burimet e Ripërtëritshme;
 - 3.4. Udhëzimi Administrativ Nr. 01/2024 mbi Procesin e Ofertimit Konkurrues për Dhënien e Mbështetjes për Energjinë e Ripërtëritshme.
4. Ligji nr. 05/L-085 për Energjinë Elektrike (2016):
 - 4.1. Udhëzimi Administrativ Nr. 07/2017 mbi Ligjin e Rezervave të Karburantit për Prodhuesit e Energjisë Elektrike.

² Raporti i Komisionit Evropian për Vendin Kosova 2025 , faqja 83: [Raporti i Vendit Kosova 2025](#)

5. Ligji nr. 06/L-079 për Efiçencën e Energjisë (2018):
 - 5.1. Udhëzimi Administrativ Nr. 10/2020 mbi Metodën dhe Parimet e Përbashkëta për Llogaritjen e Ndikimit të Efiçencës së Energjisë;
 - 5.2. Rregullorja nr. 02/2020 mbi Kërkesat Minimale për Faturimin dhe Informacionin e Faturimit Bazuar në Konsumin Real;
 - 5.3. Rregullorja nr. 01/2020 mbi Kriteret Minimale për Auditimet e Energjisë, duke përfshirë ato të kryera si pjesë e Sistemeve të Menaxhimit të Energjisë;
 - 5.4. Udhëzimi Administrativ Nr. 08/2020 për Certifikatën/Garancinë e Origjinës për Energjinë Elektrike të Prodhuar nga Kogjenerimi me Efiçencë të Lartë;
 - 5.5. Udhëzimi Administrativ Nr. 07/2020 mbi Kushtet e Përgjithshme për analizën kosto-përfitim në lidhje me masat që promovojnë efiçencën e energjisë në ngrohje dhe ftohje;
 - 5.6. Udhëzimi Administrativ Nr. 06/2020 për Llogaritjen e Energjisë Elektrike nga Kogjenerimi;
 - 5.7. Udhëzimi Administrativ Nr. 04/2020 mbi Potencialin e Efiçencës së Energjisë në ngrohje dhe ftohje;
 - 5.8. Udhëzimi Administrativ Nr. 03/2020 mbi kërkesat e Efiçencës së Energjisë për Prokurimin e Produkteve, Shërbimeve dhe Ndërtesave nga Qendra;
 - 5.9. Rregullorja Nr. 05/2020 për Sistemin e Ofruesve të Shërbimeve të Energjisë dhe Kriteret Minimale për Auditimin e Energjisë.
6. Ligji nr. 08/L-242 për Performancën Energjetike të Ndërtesave (2024).

Korniza ekzistuese ligjore primare ofron një bazë të fortë për zbatimin e BRE-ve në Kosovë. Ajo rregullon skemat mbështetëse të bazuara në treg, ofertat konkurruese, konsumatorët, komunitetet e energjisë së ripërtëritshme, garancitë e origjinës, masat e efiçencës së energjisë dhe kërkesat e performancës energjetike në ndërtesa. Megjithatë, zbatimi i plotë kërkon ende legjislacion sekondar, procedura më të qarta dhe masa ndërgjegjësimi.

Ligji nr. 08/L-258 për Promovimin e Përdorimit të Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë është ligji kyç për BRE-të. Neni 29 rregullon vetëkonsumatorët e energjisë së ripërtëritshme dhe të drejtën e tyre për të prodhuar, konsumuar, ruajtur dhe shitur energji elektrike të ripërtëritshme, ndërsa Neni 30 kërkon që Rregullatori të përcaktojë skemat dhe pragjet e faturimit neto. Ligji gjithashtu rregullon garancitë e origjinës, duke përfshirë krijimin e një regjistri elektronik dhe rregullat zbatuese. Paralelisht, Ligji nr. 05/L-084 për Rregullatorin e Energjisë i jep ZRRE-së autoritet mbi licencimin, autorizimin, tarifën, garancitë e origjinës, regjistrat, zgjidhjen e mosmarrëveshjeve dhe monitorimin e tregut.³

Pavarësisht këtij progresi, korniza e BRE-ve mbetet i fragmentuar administrativisht. Procedurat janë të shpërndara në disa institucione dhe regjime ligjore, duke përfshirë autorizimin e ZRRE-së, licencimin, lidhjen në rrjet, lejet e ndërtimit, planifikimin hapësinor, pëlqimin mjedisor, të drejtat e ujit, miratimin komunal, skemat mbështetëse dhe kontratat e furnizuesit. Si rezultat, baza ligjore ekziston, por zbatimi mbetet kompleks dhe i rëndë, veçanërisht për ekonomitë familjare, ndërmarrjet e vogla dhe të mesme dhe investitorët e vegjël.

3 Ligji Nr. 05/L-084 për Rregullatorin e Energjisë: https://ero-ks.org/2016/Ligjet/LIGJI_PER_RREGULLATORIN_E_ENERGJISE_ang.pdf

Një nga sfidat kryesore procedurale lind nga Rregulli Nr. 03/2022 i ZRRE-së, Neni 8, i cili kërkon që aplikantët për autorizim të kapacitetit të ri gjenerues të paraqesin dokumentacion të gjerë, duke përfshirë të drejtat e pronësisë, studimin e fizibilitetit për projektet mbi 1 MW, para-kontratën ose kontratën CPE (Certifikata e Performancës së Energjisë), planin e biznesit, konfirmimin komunal, marrëveshjen e lidhjes në rrjet, pëlqimin mjedisor, të drejtat e ujit kur është e aplikueshme dhe lejen e ndërtimit. Kjo do të thotë që duhet të merren disa miratime të jashtme para autorizimit të ZRRE-së, duke krijuar kosto, vonesë dhe rrezik para konfirmimit përfundimtar rregulator.⁴

Ekziston gjithashtu një konfuzion midis autorizimit dhe licencimit. Rregulli nr. 07/2017 i ZRRE-së, neni 3.2, përjashton nga licencimi prodhimin e energjisë elektrike në një vendndodhje energjetike me kapacitet total që nuk tejkalon 5 MW. Megjithatë, kjo nuk e përjashton projektin nga autorizimi i ZRRE-së, lidhja me rrjetin, leja e ndërtimit, pëlqimi mjedisor, konfirmimi komunal ose miratime të tjera. Ky dallim është i rëndësishëm, por jo mjaftueshëm i qartë për ndërmarrjet e vogla dhe të mesme, komunat dhe zhvilluesit e vegjël.⁵

Konsumatori vetanak, i ashtuquajtur prosumer, është i themeluar ligjërisht, por mbetet kufizues. Rregulli nr. 03/2023 i ZRRE-së lidh të drejtën e konsumatorit për të marrë pëlqimin nga rrjeti, lidhjen e brendshme, kapacitetin e kontraktuar të lidhjes dhe balancën vjetore të konsumit/injektimit. Neni 5 përcakton pragje prej 7 kW për ekonomitë familjare, 15 kW dhe 100 kW për disa konsumatorë jo-të ekonomisë familjare me tension të ulët dhe 200 kW për konsumatorët e tensionit të mesëm dhe të lidhur me transmetimin. Konsumatorët e rinj fillimisht mund të marrin vetëm 50% të kapacitetit të lejuar të lidhjes, ndërsa Neni 5.9 parashikon që konsumatorët që injektojnë më shumë se 10% të energjisë elektrike që konsumojnë gjatë të njëjtit vit mund të humbasin statusin e konsumatorit. Këto rregulla mund të kufizojnë madhësinë optimale të sistemit dhe të vënë në disavantazh bizneset e reja, fermerët, përdoruesit sezonalë, pallatet e apartamenteve dhe konsumatorët që planifikojnë elektrifikimin në të ardhmen.

Boshllëqe të mëtejshme mbeten në funksionalizimin e komuniteteve të energjisë së ripërtëritshme, garancitë e origjinës dhe integrimin e BRE-ve me mbështetjen e efikasitetit të energjisë. Komunitetet e energjisë së ripërtëritshme njihen sipas Ligjit Nr. 08/L-258, por ende nevojitet legjislacioni sekondar për regjistrimin, qeverisjen, anëtarësimin, matjen, ndarjen e energjisë elektrike dhe ndarjen e përfitimeve. Garancitë e origjinës sipas neneve 54-57 kërkojnë gjithashtu rregulla mbi funksionimin e regjistrimit, tarifat, zbulimin, përzierjen e energjisë së mbetur dhe detyrimet e furnizuesit.

Kornizës gjithashtu i mungon një qasje plotësisht e integruar midis mbështetjes për BRE-të dhe efikasitetin e energjisë. Ligji nr. 06/L-079 për Efikasitetin e Energjisë dhe Ligji nr. 08/L-242 për Performancën Energjetike të Ndërtesave mbështesin kursimin e energjisë, pompat e ngrohjes, sistemet diellore në çati, sistemet termike diellore dhe masat në nivel ndërtese, por procedurat mbeten të fragmentuara.

4 Rregulla Nr. 03/2022 mbi procedurën e autorizimit për ndërtimin e kapaciteteve të reja gjeneruese, sistemeve të reja për transmetimin dhe shpërndarjen e gazit, duke përfshirë ndërlidhësit, = tubacionet direkte për energjinë termike dhe linjat direkte të energjisë elektrike, tubacionet direkte për transmetimin e gazit natyror: https://www.ero-ks.org/zrre/sites/default/files/Publikimet/Vendimet/Vendimet%202022/Authorization%20Procedure%20for%20Construction%20of%20Energy%20Projects_ANG_%20per%20Kon.pdf

5 Rregulla Nr. 07/2017 për Licencimin e Aktiviteteve të Energjisë në Kosovë: https://ero-ks.org/2017/Rregullat/07_2017_RREGULLA%20PER%20LICENCIMIN%20E%20AKTIVITETEVE%20TE%20ENERGJISE%20KOSOVE.pdf

Edhe pse e-Kosova është përdorur për skemat e subvencionimit të ekonomive familjare dhe ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme, ajo ende nuk është një platformë gjithëpërfshirëse e lejeve të BRE-ve. Hapat kryesorë si autorizimi i ZRRE-së, statusi i konsumatorit, lidhja me rrjetin, pëlqimi komunal, leja e ndërtimit, pëlqimi mjedisor dhe verifikimi teknik mbeten jashtë një procesi të integruar digjital.

Prandaj, korniza e BRE-ve në Kosovë duhet të kalojë nga një model i fragmentuar leje-për-leje në një model të koordinuar, të thjeshtuar dhe digjital. Kjo kërkon ndryshime ligjore, legjislacionin sekondar, koordinim më të fortë institucional, një plan të qartë lejesh dhe integrim më të mirë të skemave mbështetëse të BRE-ve dhe efijencës së energjisë përmes e-Kosova ose platformës ekzistuese të BRE-ve.

Përfundimi kryesor i analizës është se korniza e BRE-ve duhet të kalojë nga një model i fragmentuar leje-për-leje në një model digjital të koordinuar, të thjeshtuar. Kjo kërkon ndryshime ligjore, zhvillimin e legjislacionit sekondar të nevojshëm, koordinim të forcuar institucional, një plan të qartë për lejet dhe integrim më të mirë të skemave mbështetëse të BRE-ve dhe efijencës së energjisë përmes e-Kosova ose një platforme tjetër digjitale të integruar siç është platforma e BRE-ve që tashmë ekziston.

5. Analiza e Legjislacionit ekzistues Primar dhe Sekondar

Tabela më poshtë paraqet legjislacionin kryesor primar dhe sekondar që lidhet me burimet e ripërtëritshme të energjisë (BRE), efikasitetin e energjisë (EE), vetëkonsumin, autorizimin, licencimin, skemat mbështetëse, garancitë e origjinës dhe performancën energjetike në nivel ndërtese. Fokusi është në dispozitat që ose: (i) krijojnë detyrime procedurale; (ii) kërkojnë veprim institucional; (iii) krijojnë barrë administrative; ose (iv) tregojnë boshllëqe ligjore ose zbatuese.

Jo.	Ligj ose Legjislacion Sekondar	Aspektet kryesore të rregulluara	Dispozita specifike ligjore që kërkojnë veprim / krijojnë detyrim procedural	Boshllëqet, mangësitë ose barra administrative kryesore
1	Ligji Nr. 08/L-258 për Promovimin e Përdorimit të Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë	Rregullon promovimin e BRE-ve, skemat mbështetëse, proceset konkurruese, vetëkonsumin, komunitetet e energjisë së ripërtëritshme, garancitë e origjinës, ngrohjen/ ftohjen e ripërtëritshme, kriteret e qëndrueshmërisë për biokarburantet/ biolëngjet/lëndët djegëse të biomasës, mekanizmat e bashkëpunimit dhe përgjegjësitë institucionale për vendosjen e BRE-ve.	Neni 29 rregullon të drejtat e vetëkonsumatorëve të energjisë së ripërtëritshme, duke përfshirë të drejtën për të prodhuar, konsumuar, ruajtur dhe shitur energji elektrike të ripërtëritshme dhe për të marrë kompensim për energjinë elektrike të injektuar në rrjet. Neni 29 gjithashtu u lejon vetëkonsumatorëve të ndajnë energjinë e ripërtëritshme midis tyre dhe parashikon që vetëkonsumatorët në ndërtesat me shumë apartamente të organizohen në përputhje me ligjin për ndërtesat e banimit në bashkëpronësi. Neni 30 kërkon që Rregullatori, nëpërmjet akteve nënligjore, të përcaktojë skemat e faturimit neto për vetëkonsumatorët, duke përfshirë pragun e zbatueshëm. Neni 54 rregullon lëshimin, transferimin dhe anulimin e garancive të origjinës. Neni 55 përcakton përmbajtjen e detyrueshme të garancive të origjinës. Neni 56 kërkon që Rregullatori të krijojë dhe mirëmbajë një regjistër elektronik për garancitë e origjinës dhe të miratojë rregulla për lëshimin, përdorimin e regjistrit dhe tarifën e zbatueshme brenda gjashtë muajve pas hyrjes në fuqi të ligjit. Neni 57 rregullon garancitë e origjinës për prodhuesit që përfitojnë nga skemat e mbështetjes dhe kërkon që vlera e garancive të origjinës të merret parasysh kur jepet mbështetja financiare.	Ligji krijon disa të drejta dhe instrumente, por shumë prej tyre mbeten të varura nga legjislacioni sekondar që ende nuk është në fuqi. Instrumentet e sakta që kërkojnë veprime të mëtejshme përfshijnë: rregullat dhe pragjet e faturimit neto për vetëkonsumatorët; kriteret për vetëkonsumatorët në ndërtesat me shumë apartamente; rregullat operative për komunitetet e energjisë së ripërtëritshme; rregullat mbi regjistrin e garancive të origjinës, tarifën dhe përdorimin; rregullat mbi zbulimin dhe përzierjen e energjisë së mbetur; dhe rregullat për qëndrueshmërinë dhe kriteret e kursimit të emetimeve të gazrave serrë për biokarburantet, biolëngjet dhe karburantet e biomasës. Rreziku është që të drejta ekzistojnë formalisht, por nuk mund të zbatohen pa legjislacion sekondar në fuqi.

Jo.	Ligj ose Legjislacion Sekondar	Aspektet kryesore të rregulluara	Dispozita specifike ligjore që kërkojnë veprim / krijojnë detyrim procedural	Boshllëqet, mangësitë ose barra administrative kryesore
2	Ligji Nr. 05/L-081 për Energjinë i ndryshuar dhe plotësuar nga: Ligji Nr. 08/L-201, Ligji Nr. 08/L-258, Ligji Nr. 08/L-262, Ligji Nr. 08/L-276, Ligji Nr. 08/L-283	Përcakton kornizën e përgjithshme dhe politikën për sektorin e energjisë, duke përfshirë strategjinë e energjisë, bilancin e energjisë, planifikimin e energjisë, sigurinë e furnizimit, efikasitetin e energjisë, promovimin e energjisë së ripërtëritshme dhe detyrimet për të nxjerrë legjislacion sekondar. Ky ligj mund të konsiderohet si ligji kuadër për planifikimin strategjik dhe promovimin e përgjithshëm të BRE-ve përpara ligjit të dedikuar për BRE-të.	Neni 13 i ligjit ofron bazën ligjore për përcaktimin e objektivave vjetore dhe afatgjata të BRE-ve dhe për miratimin e legjislacionit sekondar mbi promovimin e energjisë së ripërtëritshme. Ai gjithashtu krijon lidhjen politike midis planifikimit të BRE-ve dhe masave zbatuese qeveritare/ministore.	Ligji është i gjerë dhe strategjik, por në vetvete nuk krijon një rrugë administrative të thjeshtuar për projektet e BRE-ve. Ai mbështetet në legjislacionin sekondar dhe ligje të tjera për zbatim.
3	Ligji Nr. 05/L-085 për Energjinë Elektrike i ndryshuar dhe plotësuar nga: Ligji Nr. 08/L-262, Ligji Nr. 08/L-283	Rregullon prodhimin, transmetimin, shpërndarjen, furnizimin, funksionimin e tregut të energjisë elektrike, mbrojtjen e klientit, qasjen e palëve të treta në rrjet, trajtimin prioritar të energjisë elektrike të ripërtëritshme, certifikatat/garancitë e origjinës dhe detyrimet e operatorëve të transmetimit dhe shpërndarjes. Është një ligj kyç për qasjen në treg dhe qasjen në rrjet të energjisë elektrike nga BRE-të.	Ligji mbështet certifikimin e energjisë elektrike me origjinë nga BRE-të dhe bashkëprodhimin dhe parashikon që energjia elektrike e certifikuar si me origjinë nga BRE-të ka të drejtë të përfshihet në Kodin e Rrjetit dhe Rregullat e Tregut. Ai gjithashtu vendos detyrime mbi operatorët e transmetimit dhe shpërndarjes për t'i dhënë përparësi energjisë elektrike të gjeneruar nga termocentralet BRE dhe bashkëprodhimin.	Dobësia kryesore është se trajtimi me përparësi dhe parimet e qasjes në rrjet nuk i zgjidhin barrierat praktike të lidhjes në rrjet.
4	Ligji Nr. 05/L-084 për Rregullatorin e Energjisë i ndryshuar dhe plotësuar me Ligjin Nr. 08/L-262	Përcakton rolet dhe përgjegjësitë e ZRRE-së. Ai rregullon licencimin, autorizimin për ndërtimin e kapaciteteve të reja gjeneruese, rregullimin e tarifave, certifikimin, monitorimin e tregut, zgjidhjen e mosmarrëveshjeve, mbrojtjen e konsumatorit, regjistrat publikë dhe procedurat rregullatore. Është ligji kyç për rolin e ZRRE-së në zhvillimin e BRE-ve.	Neni 15 i jep ZRRE-së përgjegjësi mbi qasjen në rrjet, balancimin, tarifat, monitorimin e tregut, sigurinë e furnizimit, mbrojtjen e konsumatorit, promovimin e integritetit të BRE-ve dhe heqjen e barrierave për hyrësit e rinj nga burimet e ripërtëritshme të energjisë. Neni 18 kërkon që ZRRE-ja të mbajë regjistra publikë të licencave, certifikatave të origjinës dhe autorizimeve. Neni 23 dhe neni 24 rregullojnë tarifat rregullatore, duke përfshirë tarifat për licencim, certifikatat e origjinës, zgjidhjen e mosmarrëveshjeve, shqyrtimin e aplikimeve, autorizimin dhe aplikimet për licencim. Neni 28 përcakton detyrimin për të marrë licenca për aktivitete të rregulluara të energjisë. Neni 43 është baza ligjore për procedurat e autorizimit për ndërtimin e kapaciteteve të reja gjeneruese.	Ligji i jep ZRRE-së një rol të rëndësishëm, por nuk krijon një sistem të integruar lejesh me ME-në, MMPH-në dhe Komunitet dhe operatorët e rrjetit. Funksioni i autorizimit, pra, varet nga dokumentet e lëshuara jashtë ZRRE-së. Kjo krijon përgjegjësi të fragmentuar dhe lejon që të lindin vonesa jashtë kontrollit të drejtpërdrejtë të rregullatorit. Tarifat rregullatore dhe aplikimet e përsëritura gjithashtu mund të rrisin koston administrative nëse nuk koordinohen me procedurat e digjitalizuara.

Jo.	Ligj ose Legjislacion Sekondar	Aspektet kryesore të rregulluara	Dispozita specifike ligjore që kërkojnë veprim / krijojnë detyrim procedural	Boshllëqet, mangësitë ose barra administrative kryesore
5	Rregulli Nr. 03/2022 mbi Procedurën e Autorizimit për Ndërtimin e Projekteve të Reja të Energjisë	Rregullon autorizimin për ndërtimin e kapaciteteve të reja gjeneruese, projekteve të infrastrukturës energjetike, linjave direkte, infrastrukturës së gazit të transmetimit/shpërndarjes, tubacioneve direkte termike dhe linjave direkte të energjisë elektrike. Ai përcakton të drejtën për t'u kualifikuar, dokumentet e aplikimit, publikimin, shqyrtimin, vendimmarrjen, garancitë financiare, vlefshmërinë dhe finalizimin e autorizimit.	Neni 4 parashikon që asnjë person nuk mund të ndërtojë një projekt energjie pa marrë autorizimin e ZRRE-së dhe se ndërtimi mund të fillojë vetëm pasi ZRRE-ja të lëshojë një vendim autorizimi me shkrim. Neni 7 kërkon që aplikimet të dorëzohen sipas shtojcave në varësi të kategorisë së projektit. Neni 8 liston dokumentet e kërkuara për kapacitetet e reja gjeneruese: certifikatën e biznesit; dëshmi të kapacitetit financiar; certifikatën e aftësisë paguese; konfirmimin e taksave; të drejtat pronësore/ligjore; studimin e fizibilitetit teknik dhe financiar për projektet mbi 1 MW; para-kontratën ose kontratën EPC; planin e biznesit; aktin komunal që konfirmon përputhshmërinë me planet e zhvillimit komunal ose hapësinor; marrëveshjen e lidhjes në rrjet; pëlqimin mjedisor kur kërkohet; të drejtat e ujit kur kërkohet; dhe lejen e ndërtimit. Neni 9 liston dokumentet e thjeshtuara për projektet e vetëkonsumit: dëshmi të konsumit vjetor të energjisë elektrike; vlerësimin vjetor të prodhimit; marrëveshjen e lidhjes në rrjet; pëlqimin komunal nëse kërkohet nga legjislacioni i ndërtimit. Neni 13 kërkon njoftim publik në dy media të shkruara online brenda tetë ditëve nga dorëzimi për aplikimet sipas nenit 8 ose 10. Neni 14 i lejon ZRRE-së të kërkojë sqarime brenda 15 ditëve. Neni 16 përcakton një afat shqyrtimi prej 30 ditësh pas përfundimit të procesit të aplikimit, i cili mund të zgjatet me 30 ditë të tjera për aplikime komplekse. Neni 18 kërkon garanci financiare pas autorizimit, përveç konsumit vetjak. Neni 19 përcakton vlefshmërinë e autorizimit në 24 muaj, me mundësi zgjatjeje me 12 muaj.	barrët kryesore administrative . Aplikanti duhet të marrë disa dokumente të jashtme para autorizimit nga ZRRE-ja, duke përfshirë përputhshmërinë komunale, marrëveshjen e lidhjes në rrjet, pëlqimin mjedisor, të drejtat e ujit dhe lejen e ndërtimit. Kjo krijon sfida. Kërkesa për leje ndërtimi para autorizimit nga ZRRE-ja mund të krijojë kompleksitet sepse autoritetet e ndërtimit mund të kenë nevojë për konfirmim që projekti i energjisë është pranuar nga autoritetet e energjisë. Edhe pse Neni 9 thjeshton konsumin vetjak, ai ende kërkon autorizimin e ZRRE-së dhe dokumentacionin e lidhjes në rrjet, i cili mund të jetë i rëndë për familjet e vogla. Garancia financiare e Nenit 18 është e justifikuar për projekte më të mëdha, por mund të rëndojë zhvilluesit e mesëm.
6	Rregulla Nr. 07/2017 për Licencimin e Aktiviteteve të Energjisë në Kosovë	Rregullon licencimin e aktiviteteve të energjisë elektrike, energjisë termike dhe gazit. Për më tepër, përcakton aktivitetet e licencuara, përjashtimet, procedurat e aplikimit, publikimin, afatet kohore të shqyrtimit, dokumentacionin e përgjithshëm dhe specifik të licencimit, kushtet e licencës, modifikimin, transferimin, vazhdimin, pezullimin dhe tërheqjen.	Neni 3 liston aktivitetet e licencuara, duke përfshirë prodhimin e energjisë elektrike, prodhimin termik, bashkëprodhimin, transmetimin, shpërndarjen, furnizimin, tregtimin me shumicë dhe operimin e tregut. Neni 3.2 përjashton disa aktivitete nga licencimi, duke përfshirë prodhimin e energjisë elektrike në një vendndodhje energjitike me kapacitet total që nuk i kalon 5 MW, energjinë termike të prodhuar për konsum vetjak ose që nuk i kalon 1 MW, dhe prodhimin e energjisë elektrike për konsum vetjak ku termocentrali dhe konsumatorët nuk janë të lidhur me sistemin e transmetimit ose shpërndarjes. Neni 4 kërkon aplikim me shkrim, prova origjinale ose të noterizuara, dokumente zyrtare gjuhësore dhe pagesën e tarifës administrative. Neni 5 i lejon ZRRE-së të kërkojë informacionin që mungon brenda 30 ditëve dhe korrigjimin brenda 15 ditëve. Neni 6 kërkon publikimin e njoftimit të aplikimit për licencë në dy gazeta ditore dhe u jep palëve të interesuara tetë ditë për kundërshtime. Neni 7 kërkon që ZRRE-ja të vendosë brenda 60 ditëve kalendarike pasi aplikimi të jetë plotësuar. Neni 8 liston dokumentet e përgjithshme për licencim, duke përfshirë regjistrimin e biznesit, statutin, planin e biznesit për tre vjet, pasqyrat financiare të audituara, provën e fondeve, certifikatën tatimore, certifikatën e mos-falimentimit, përvojën, CV-të e menaxhmentit, strukturën organizative, pagesën e tarifës dhe provën e publikimit. Neni 9 shton dokumente specifike për licencën e prodhimit, duke përfshirë të dhënat e impiantit, provat e furnizimit me karburant, kur është e aplikueshme, lejen mjedisore kur është e aplikueshme dhe provat e efikasitetit termik kur është e aplikueshme.	Boshllëku kryesor është konfuzioni ligjor midis autorizimit dhe licencimit. Projektet nën 5 MW mund të përjashtohen nga licencimi i prodhimit, por ato prapëseprapë mund të kërkojnë autorizim, lidhje në rrjet, leje ndërtimi, pëlqim mjedisor ose dokumentacion bashkiak. Ky dallim nuk është plotësisht i qartë. Dokumentacioni i Nenit 8 është i gjerë dhe i përshtatshëm për aktivitetet e licencuara, por i tepërt nëse zbatohet pa udhëzime të qarta për investitorët më të vegjël. Prandaj, nevojitet qartësi kur kërkohet autorizim, licencim, leje ndërtimi, pëlqim mjedisor dhe lidhje në rrjet.

Jo.	Ligj ose Legjislacion Sekondar	Aspektet kryesore të rregulluara	Dispozita specifike ligjore që kërkojnë veprim / krijojnë detyrim procedural	Boshllëqet, mangësitë ose barra administrative kryesore
7	Rregulli Nr. 03/2023 mbi Burimet e ripërtëritshme të energjisë Prosumatorë	Rregullon prosumatorët, të drejtën për t'u kualifikuar, procedurën e autorizimit/ statusit, faturimin neto, tarifat e prosumatorëve, pragjet, trajtimin e energjisë elektrike të tepërt, kërkesat teknike, detyrimet e furnizuesit, prosumatorët jashtë skemave të mbështetjes, prosumatorët me eksport zero dhe prosumatorët kolektivë në ndërtesa.	Neni 1 përcakton qëllimin: mekanizëm mbështetës për konsumatorët që dëshirojnë të gjenerojnë energji elektrike të ripërtëritshme në lokalet e tyre për përdorim vetjak; kërkon autorizim sipas Rregullores Nr. 03/2022; rregullon faturimin neto, tarifat e konsumatorëve, kërkesat minimale teknike dhe konsumatorët që veprojnë bashkërisht në ndërtesa kolektive. Neni 3 përcakton të drejtën për t'u bërë konsumator; konsumatori duhet të ketë pëlqimin ekzistues të rrjetit; të gjenerojë duke përdorur pajisje të reja të gjenerimit të energjisë së ripërtëritshme me zero orë operimi; të lidhë objektin vetëgjenerues me instalimet e brendshme; të sigurojë që kapaciteti i instaluar të jetë i barabartë ose më i ulët se kapaciteti i kontraktuar i lidhjes; dhe të sigurojë që teprica vjetore e injektuar në rrjet të jetë më e ulët se energjia elektrike vjetore e tërhequr nga rrjeti, përveç vitit të parë të pjesshëm kalendarik. Neni 4 kërkon që ZRRE-ja të lëshojë vendimin për autorizimin dhe statusin e konsumatorit brenda 30 ditëve. Neni 5 përcakton pragjet: 7 kW për konsumatorët familjarë të lidhur në 0.4 kV; 15 kW për konsumatorët jo-familjarë me tension të ulët që nuk faturohen për energji aktive; 100 kW për konsumatorët jo-familjarë me tension të ulët të faturuar për energji aktive; dhe 200 kW për konsumatorët jo-familjarë të lidhur me tension të mesëm dhe transmetim. Neni 5 gjithashtu parashikon që konsumatorët e rinj mund të marrin vetëm 50% të energjisë së lejuar bazuar në pëlqimin e energjisë elektrike, i nënshtrohet rishikimit të mëvonshëm. Neni 5.9 parashikon që konsumatorët që injektojnë më shumë se 10% të energjisë elektrike që konsumojnë gjatë të njëjtit vit humbasin statusin e konsumatorit pasi të verifikohet nga operatori përkatës. Neni 7 rregullon faturimin neto dhe kontratat e furnizuesit. Neni 8 rregullon konsumatorët jashtë skemave të mbështetjes dhe kërkon një kontratë me një furnizues për menaxhimin e tepricës, përveç konsumatorëve me eksport zero. Neni 9 rregullon llogaritjen e faturimit neto dhe kredinë monetare. Neni 10 rregullon kostot e lidhura me rrjetin e konsumatorit.	Rregulli nr. 03/2023 krijon një bazë ligjore funksionale për konsumatorët, por është kufizues. Neni 3 lidh kapacitetin e instaluar me kapacitetin e kontraktuar të lidhjes dhe konsumin vjetor, gjë që mund të jetë në disavantazh për bizneset e reja, fermerët, përdoruesit sezonalë dhe familjet që planifikojnë elektrifikimin në të ardhmen. Pragjet e Nenit 5 mund të jenë shumë të ulëta për disa nevoja familjare dhe të ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme. Rregulli 50% për konsumatorët e rinj mund të dekurajojë integrimin e BRE-ve në ndërtesat dhe bizneset e reja. Neni 5.9 është veçanërisht kufizues sepse humbja e statusit të konsumatorit kur injektimi vjetor tejkalon 10% të konsumit vjetor mund të penalizojë familjet efikase, bizneset sezonale dhe konsumatorët me mospërputhje prodhimi/konsumi.
8	Udhëzim Administrativ Nr. 01/2024 mbi Procesin e Ofertimit Konkurrues për Dhënie të Mbështetjes për Energjinë e Ripërtëritshme	Rregullon ofertim konkurrues për dhënie të mbështetjes për projektet e BRE-ve. Rregullon mbështetjen e bazuar në treg përmes ankandeve/proceseve konkurruese, përcakton fazat procedurale, kërkesat e kualifikimit, ofertim, vlerësim, dhënie dhe garanci.	Udhëzimi Administrativ kërkon procedura konkurruese për ndarjen e mbështetjes dhe e lidh mbështetjen me kërkesat e kualifikimit dhe ofertimit. Ai krijon bazën procedurale për përzgjedhjen e investitorëve përmes konkurrencës.	Ofertimi konkurrues përmirëson transparencën, por nuk e eliminon rrezikun e lejeve. Nëse dokumentacioni i ankandit nuk e sqaron paraprakisht ose nuk e ndan qartë përgjegjësinë për statusin e tokës, disponueshmërinë e rrjetit, vlerësimin mjedisor, përputhshmërinë e planifikimit komunal dhe lejet e ndërtimit, ofertuesit fitues mund të përballen me vonesa të gjata. Kjo mund të përjashtojë investitorët më të vegjël vendas që nuk mund të sigurojnë leje.

Jo.	Ligj ose Legjislacion Sekondar	Aspektet kryesore të rregulluara	Dispozita specifike ligjore që kërkojnë veprim / krijojnë detyrim procedural	Boshllëqet, mangësitë ose barra administrative kryesore
9	Udhëzimi Administrativ Nr. 02/2023 për Energjinë Elektrike nga Burimet e ripërtëritshme të energjisë	Përcakton objektivin vjetor dhe afatgjatë për pjesën e energjisë elektrike nga BRE-të në konsumin përfundimtar të energjisë elektrike. E bën të detyrueshme për institucionet kompetente dhe ndërmarrjet e energjisë të promovojnë përdorimin e BRE-ve.	Neni 4 përcakton objektivin prej 32% të energjisë elektrike nga BRE-të në konsumin përfundimtar bruto të energjisë elektrike deri në vitin 2030 dhe 1473 MW kapacitet të instaluar të BRE-ve deri në vitin 2030. Neni 4.3 parashikon që masat mbështetëse përmes procedurave konkurruese do të përdoren gjithashtu për të arritur objektivat. Shtojca I përcakton rrugën e kapacitetit të instaluar.	Udhëzimi Administrativ përcakton objektivat, por nuk parashikon, për shembull, kalendarin e ankandit.
10	Udhëzimi Administrativ Nr. 01/2023 për Shfrytëzimin dhe Mbështetjen e Gjenerimit të Energjisë nga Burimet e Ripërtëritshme	Rregullon llojet e BRE-ve të përdorura për prodhimin e energjisë elektrike dhe termike, termocentralet e mbështetura, kushtet e mbështetjes dhe kushtet e shfrytëzimit, standardet teknike, skemat e mbështetjes, masat e bashkëpunimit siç janë transferimet statistikore, skemat e përbashkëta të mbështetjes dhe projektet e përbashkëta, si dhe kërkesat e trajnimit të instaluesve.	Neni 1 përcakton qëllimin: llojet e BRE-ve për energji elektrike dhe termike, termocentralet e mbështetura për gjenerimin e BRE-ve, kushtet e përdorimit, standardet teknike, skemat e mbështetjes dhe masat e bashkëpunimit siç janë transferimi statistikor, skemat e mbështetjes së përbashkët dhe projektet e përbashkëta. Neni 7 kërkon që Rregullatori të përcaktojë procedura të veçanta autorizimi për kapacitetet e reja të gjenerimit të BRE-ve dhe parashikon që projektet deri në 100 kW i nënshtrohen procedurave të thjeshta të autorizimit të miratuara nga Rregullatori dhe institucionet e tjera përkatëse të lejeve. Neni 8 rregullon skemat e mbështetjes për BRE-të dhe kërkon njoftim në Sekretariatit e Komunitetit të Energjisë para miratimit. Neni 9 rregullon skemat e mbështetjes për energjinë elektrike nga BRE-të, duke përfshirë tarifat nxitëse dhe pagesat e primeve mbi çmimin e tregut, të aplikuara deri në përmbushjen e objektivave të BRE-ve. Neni 9.3 lejon primet përmes proceseve konkurruese. Neni 20 kërkon që Ministria përgjegjëse e Arsimit të përgatisë dhe miratojë programet e trajnimit dhe testimit të instaluesve brenda gjashtë muajve pas hyrjes në fuqi. Neni 21 shfuqizon Udhëzimin Administrativ Nr. 02/2013.	Disa dispozita janë të vjetruara ose kanë nevojë për harmonizim me ligjin e ri për BRE-të. Neni 7.3 është i rëndësishëm sepse kërkonte autorizim të thjeshtuar për projekte deri në 100 kW, por kuadri aktual i autorizimit/ producentit mbetet ende i kërkuar nga ana procedurale për aplikantët e vegjël. Neni 9 ende pasqyron logjikën e tarifës së nxitjes, megjithëse politika është zhvendosur drejt ofertave konkurruese dhe mbështetjes së bazuar në treg. Neni 20 krijon një detyrim për trajnimin e instaluesve, por nëse sistemet e certifikimit/ trajnimit janë të dobëta, kjo ndikon në cilësinë dhe qasjen në treg. Udhëzimi duhet të rishikohet dhe ose të shfuqizohet, ndryshohet ose integrohet sipas ligjit të BRE-ve të vitit 2024 për të shmangur regjimet paralele.
11	Ligji Nr. 06/L-079 për Eficiencën e Energjisë i ndryshuar dhe plotësuar me Ligjin Nr. 08/L-123, Ligjin Nr. 08/L-176, Ligjin Nr. 08/L-283	Përcakton objektivat e efijencës së energjisë, detyrimet e autoriteteve publike, shërbimet e energjisë, auditimet e energjisë, planifikimin e veprimeve për efijencën e energjisë, monitorimin dhe raportimin.	Ligji krijon detyrime për institucionet publike dhe sektorin privat për të zbatuar masa të efijencës së energjisë, auditime të energjisë, shërbime dhe raportime të energjisë. Ai gjithashtu përcakton bazën ligjore për AKEE-në dhe kornizën e ofruesve të shërbimeve të energjisë.	Boshllëku kryesor është integrimi i dobët midis procedurave të Efijencës së Energjisë dhe BRE-ve. Një familje, ndërtesë publike ose një ndërmarrje e vogël dhe e mesme mund të ketë nevojë për procedura të veçanta për izolimin, pompat e nxehtësisë, panelet fotovoltaike në çati, panelet diellore termike, auditimet e energjisë, subvencionet dhe lejet e ndërtimit.

Jo.	Ligj ose Legjislacion Sekondar	Aspektet kryesore të rregulluara	Dispozita specifike ligjore që kërkojnë veprim / krijojnë detyrim procedural	Boshllëqet, mangësitë ose barra administrative kryesore
12	Rregullorja Nr. 05/2020 mbi Ofruesit e Shërbimeve të Energjisë dhe Kriteret Minimale për Auditimet e Energjisë	Përcakton certifikimin, kualifikimin, trajnimin, ekzaminimin, regjistrimin dhe raportimin e auditorëve të energjisë, vlerësuesve të energjisë, ekspertëve të pavarur dhe ofruesve të shërbimeve energjetike. Mbështet infrastrukturën profesionale për masat e Eficiencës së Energjisë dhe performancën energjetike të ndërtesave.	Neni 6 përcakton kualifikimet, trajnimet dhe provimet për vlerësuesit e energjisë, duke përfshirë vlerësuesit kombëtarë dhe ndërkombëtarë të energjisë. Nenet 25 dhe 26 kërkojnë që certifikatat e performancës së energjisë dhe raportet e inspektimit të ngrohjes/ajrit të kondicionuar t'i dorëzohen AKEE-së për regjistrim në regjistrin përkatës. Rregullorja gjithashtu kërkon që raportet e auditimit të përfshijnë rekomandime për masat e eficiencës të energjisë, vlerën e investimit, kursimet dhe kthimin e thjeshtë të investimit.	Rregullorja krijon standarde. Certifikatat e performancës energjetike, raportet e auditimit dhe raportet e inspektimit duhet të regjistrohen, por ky regjistër nuk është i qartë nëse është i lidhur me aplikimet për subvencione të BRE-ve apo me proceset e-Kosova.
13	Ligji Nr. 08/L-242 për Performancën Energjetike të Ndërtesave	Përcakton kërkesat minimale të performancës së energjisë, certifikatat e performancës së energjisë, inspektimin e sistemeve të ngrohjes dhe ajrit të kondicionuar, si dhe promovimin e sistemeve alternative me efikasitet të lartë në ndërtesa.	Ligji përcakton performancën energjetike në ndërtesa dhe mbështet përdorimin e sistemeve alternative me efikasitet të lartë, duke përfshirë sistemet e decentralizuara të BRE-ve, bashkëprodhimin, ngrohjen/ftohjen qendrore dhe pompat e nxehtësisë.	Ligji mbështet panelet fotovoltaike, pompat diellore termike dhe pompat e nxehtësisë në çati. Boshllëku është mungesa e një procedure të qartë dhe miqësore për përdoruesit që lidh lejet e ndërtimit, certifikatat e performancës energjetike, instalimin e burimeve të ripërtëritshme të energjisë në çati, instalimin e pompave të nxehtësisë dhe të drejtën për subvencione.
14	Udhëzime Administrative Nr. 08/2020 mbi Certifikatën/ Garancinë e Origjinës për Energjinë Elektrike të Prodhuar nga Kogjenerimi me Efikasitet të Lartë	Rregullimi i llogaritjes së energjisë elektrike nga bashkëprodhimi dhe certifikimi i origjinës për energjinë elektrike nga bashkëprodhimi me efikasitet të lartë.	Udhëzimi Administrativ përcakton rregullat e llogaritjes dhe certifikimit për energjinë elektrike nga bashkëprodhimi dhe garancitë/certifikatat e origjinës.	Dyfishim i mundshëm midis rregullave të vjetra të certifikatës së origjinës dhe rregullave të reja të regjistrimit të garancisë së origjinës (neni 54–57 i Ligjit nr. 08/L-258 për Promovimin e Përdorimit të Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë për të shmangur logjikën paralele të certifikimit).
15	Udhëzime Administrative Nr. 07/2020 mbi Kushtet e Përgjithshme për Analizën Kosto-Përfitim për Ngrohje dhe Ftohje Lidhur me Masat për Promovimin e Eficiencës së Energjisë në Ngrohje dhe Ftohje	Rregullon vlerësimin e potencialit të ngrohjes dhe ftohjes, pikat e kërkesës, nevojat e infrastrukturës dhe analizën e kosto-përfitimit për masa eficiente të ngrohjes/ftohjes.	Udhëzimi Administrativ kërkon vlerësimin e kërkesës për ngrohje/ftohje, zhvillimin e parashikuar, potencialin teknik dhe analizën e koston dhe përfitimit.	-
16	Udhëzimi Administrativ Nr. 01/2021 mbi Kërkesat e Eficiencës së Energjisë për Operatorin e Transmisionit dhe Operatorin e Sistemit të Shpërndarjes	Rregullon detyrimet për efikasitet energjetik për OST-në dhe OSSH-në, duke përfshirë humbjet në rrjet, funksionimin efikas të rrjetit dhe detyrimet që lidhen me lidhjen dhe planifikimin e sistemit.	Udhëzimi Administrativ përcakton kërkesat për operatorët e sistemit që të marrin në konsideratë eficiencën e energjisë në funksionimin dhe planifikimin e rrjetit.	IA është e rëndësishme për integrimin e BRE-ve.

Jo.	Ligj ose Legjislacion Sekondar	Aspektet kryesore të rregulluara	Dispozita specifike ligjore që kërkojnë veprim / krijojnë detyrim procedural	Boshllëqet, mangësitë ose barra administrative kryesore
17	Udhëzimi Administrativ Nr. 02/2021 mbi Kriteret e Eficiencës së Energjisë për Rregullimin e Rrjetit dhe për Tarifat e Rrjetit të Energjisë Elektrike	Rregullon se si duhet të merret në konsideratë efikasiteti i energjisë në rregullimin e rrjetit dhe tarifat e energjisë elektrike, duke përfshirë stimujt për funksionim efikas, masat e anës së kërkesës dhe sinjalet e investimeve në rrjet.	Kërkon që rregullimi i tarifave dhe rrjetit të pasqyrojë kriteret e eficiencës të energjisë.	Për të stimuluar tarifat e konsumatorëve , Udhëzimi Administrativ mund të ndryshohet për të lidhur tarifat e konsumatorëve me BRE-të.
18	Udhëzimi Administrativ Nr. 05/2021 mbi Kornizën e Përgjithshme të Raportimit për Eficiencën e Energjisë	Rregullon raportimin, monitorimin dhe llogaritjen e kursimeve për eficiencën e energjisë.	Udhëzimi Administrativ përcakton detyrimet e raportimit dhe metodologjitë e llogaritjes për kursimin e energjisë.	Raportimi është i ndarë nga monitorimi i BRE-ve.

6. Hartëzimi Institucioneve

6.1. Ministria e Ekonomisë

Ministria e Ekonomisë është përgjegjëse për zhvillimin e kornizës strategjike dhe ligjore dhe zbatimin e akteve ligjore (legjislacionit primar dhe sekondar) në energji, miniera, komunikime elektronike, teknologjinë e informacionit dhe ekonominë digjitale. Për më tepër, Ministria është përgjegjëse për përcaktimin e objektivave të BRE-ve, zhvillimin e skemave mbështetëse, procedurat e tenderimit konkurrues dhe koordinimin e politikave të tranzicionit energjetik. Koordinon zbatimin e Strategjisë së Energjisë dhe planeve përkatëse; monitoron skemat e subvencioneve për ekonomitë familjare dhe bizneset, aty ku është e aplikueshme, dhe koordinon me donatorët dhe partnerët ndërkombëtarë.

6.2 Zyra e Rregullatorit të Energjisë

Zyra e Rregullatorit të Energjisë është autoriteti kryesor rregullator për sektorin e energjisë. Ajo lëshon autorizime, licenca, miraton rregulla, vendime tarifash dhe vendime që lidhen me konsumatorët dhe akterët e tregut të energjisë. ZRRE është gjithashtu përgjegjëse për mirëmbajtjen e regjistrave publikë të autorizimeve, licencave dhe garancive të origjinës, zgjidh mosmarrëveshjet dhe monitoron pajtueshmërinë e tregut dhe operatorit të rrjetit, si dhe mbikëqyr rregullat e konsumatorit dhe zbatimin e faturimit neto.

6.3 Operatori i Sistemit të Shpërndarjes

Operatori i Sistemit të Shpërndarjes është përgjegjës për organizimin e gjenerimit të shpërndarë, projekteve fotovoltaike në çati, konsumatorëve privatë, ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme dhe projekteve të BRE-ve me tension të ulët/mesëm. Operatori i Sistemit të Shpërndarjes vlerëson kërkesat për lidhje në rrjetin e shpërndarjes, lëshon kushtet dhe marrëveshjet e lidhjes, menaxhon kërkesat e matjes dhe ato teknike, ofron të dhëna për konsumin dhe injektimin, mbështet zbatimin e marrëveshjeve për konsumatorët privatë dhe faturimin neto.

6.4. Operatori i Sistemit të Transmetimit

KOSTT është operatori i sistemit të transmetimit dhe tregut. Është kryesisht i rëndësishëm për projektet e mëdha të BRE-ve, konsumatorët e lidhur me transmetimin, balancimin, funksionimin e tregut dhe stabilitetin e sistemit. KOST mbështet integrimin e projekteve të mëdha të BRE-ve, magazinimit dhe hibrideve dhe kontribuon në integrimin e tregut dhe tregun rajonal të energjisë elektrike.

6.5. Komunat

Komunat janë përgjegjëse për zhvillimin dhe zbatimin e kornizës strategjike dhe ligjore në nivel vendor. Ato janë përgjegjëse për planifikimin hapësinor, lejet e ndërtimit vendor, pronën publike vendore, inspektimet dhe ofrimin e shërbimeve për qytetarët. Komunat lëshojnë leje ndërtimi aty ku janë kompetente dhe lehtësojnë vendosjen e energjisë diellore në çati dhe të energjisë së ripërtëritshme lokale.

6.6. Ministria Përgjegjëse për Mjedisin dhe Planifikimin Hapësinor

Ministria përgjegjëse për mjedisin dhe planifikimin hapësinor është përgjegjëse për zhvillimin e kornizës strategjike dhe ligjore dhe zbatimin e akteve ligjore (legjislacionit primar dhe sekondar) nga fusha e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor dhe është gjithashtu përgjegjëse për të dhënë pëlqimin për Raportin e Vlerësimit Strategjik Mjedisor dhe pëlqimin e Vlerësimit të Ndikimit Mjedisor përkatës kur projektet e BRE-ve kërkojnë pëlqim mjedisor dhe leje mjedisore.

6.7. Fondi i Efiçencës së Energjisë në Kosovë

Fondi i Efiçencës së Energjisë i Kosovës është i rëndësishëm për skemat e subvencioneve, rinovimin e ndërtesave, masat e efiçencës të energjisë, sistemet termike diellore, pompat e nxehtësisë dhe programe të tjera mbështetëse në nivel ndërtese . FEEK mbështet programe specifike për efiçencën e energjisë dhe masat e BRE-ve në nivel ndërtese; bashkëpunon me ministritë, donatorët dhe komunat në skemat e mbështetjes dhe u ofron informacion përfituesve dhe aplikantëve.

7. Hartëzimi i Procedurave të Investimeve në Energjinë e Ripërtëritshme

1: Sisteme fotovoltaike për vetëkonsum / konsumatorë të zakonshëm

Kjo është rruga kryesore e energjisë elektrike që i drejtohet qytetarit. Vlen për panelet fotovoltaike në çatitë e ekonomive familjare, panelet fotovoltaike në çatitë e ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme, ndërtesat publike dhe konsumatorët e tjerë që prodhojnë energji elektrike kryesisht për konsum vetanak. Nuk është e njëjta gjë me rrugën e gjenerimit në shkallë të gjerë në Ud-hëzuesin AZ. Baza ligjore është Ligji Nr. 08/L-258, nenet 29-30, Rregulli Nr. 03/2023 i ZRRE-së dhe Rregulli Nr. 03/2022 i ZRRE-së. Për qëllimet e këtij hartëzimi procedural, "Aplikanti" nënkupton personi ose subjekti që fillon procedurën përkatëse të BRE-ve, paraqet kërkesën ose aplikimin në institucionin kompetent dhe është përgjegjës për sigurimin e dokumenteve të kërkuara. Në varësi të procedurës, aplikanti mund të jetë një person fizik ose person juridik.

Hapi	Akter përgjegjës	Dokumenti/veprimi kryesor	Baza ligjore / dispozitat	Boshllëku kryesor / përshtatja e kërkuar
1. Klasifikimi fillestar	Materialet informative të aplikuesit / instaluesit / ZRRE-së	Përcaktoni nëse sistemi është: vetëkonsum me faturim neto, zero eksport, prodhues-përdorues që vepron së bashku apo projekt gjenerimi i përgjithshëm.	Ligji Nr. 08/L-258 Nenet 29-30; Rregulli 03/2023 i ZRRE-së Neni 1	Pa boshllëk. Përdoruesi duhet të kuptojë kategoritë ligjore përpara se të aplikojë.
2. Kontrolli i konsumit dhe kapacitetit të kontraktuar	Aplikuesi / OSSH ose KOSTT	Konfirmimi konsumin vjetor, kapacitetin e kontraktuar të lidhjes dhe pëlqimin ekzistues për lidhjen/rrjetin.	Rregulli 03/2023 i ZRRE-së Neni 3: konsumatori duhet të jetë i lidhur me shpërndarjen/transmetimin, të ketë pëlqimin ekzistues të rrjetit, të lidhë objektin e gjenerimit me instalimet e brendshme, të mbajë kapacitetin e instaluar brenda kapacitetit të kontraktuar të lidhjes dhe të sigurojë që injektimi vjetor të mbetet nën tërheqjen vjetore, me përjashtime.	Rregullat e kapacitetit dhe të konsumit vjetor mund të kufizojnë madhësinë optimale të sistemit, veçanërisht për ndërtesat e reja, fermerët, bizneset sezonale dhe elektrifikimin e ardhshëm.
3. Kontrolli i pragut të kapacitetit	Aplikuesi / instaluesi / operatori / ZRRE	Kontrolloni nëse kapaciteti i instaluar bie brenda pragjeve të prodhuesve-përdoruesve.	Rregulli 03/2023 i ZRRE-së Neni 5: 7 kW për konsumatorët e ekonomive familjare të lidhur në 0.4 kV; 15 kW për disa konsumatorë jo të ekonomisë familjare me tension të ulët; 100 kW për konsumatorët jo të ekonomisë familjare me tension të ulët të faturuar për fuqinë aktive; 200 kW për konsumatorët jo të ekonomisë familjare të lidhur me tension të mesëm dhe transmetim; konsumatorët e rinj fillimisht mund të kufizohen në 50% të kapacitetit të lejuar të lidhjes.	Pragjet mund të jenë shumë të ulëta për disa ekonomi familjare/NVM dhe mund të dekurajojnë përcaktimin e madhësisë së orientuar drejt së ardhmes.

Hapi	Akter përgjegjës	Dokumenti/veprimi kryesor	Baza ligjore / dispozitat	Boshllëku kryesor / përshtatja e kërkuar
4. Projektimi teknik dhe pajisjet	Aplikanti / instaluesi i çertifikuar ose i kualifikuar	Projektimi teknik, specifikimet e inverterit/pajisjeve, kapaciteti i instaluar, prodhimi i prituri, instalimi elektrik i brendshëm, përputhshmëria me sigurinë.	Rregulli 03/2023 i ZRRE-së, Neni 1 dhe Neni 3; rregullat e operatorit për rrjetin/lidhjen; Ligji Nr. 05/L-085 për Energjinë Elektrike.	Kërkesat teknike nuk paraqiten si një listë e vetme publike e unifikuar kontrolli për familjet dhe ndërmarrjet e vogla dhe të mesme.
5. Kontroll bashkiak/ndërtimi	Bashkia / autoriteti i ndërtimit	Konfirmoni nëse instalimet fotovoltaike në çati nuk kërkojnë leje, njoftim, pëlqim bashkiak apo leje ndërtimi.	Rregulli 03/2022 i ZRRE-së, Neni 9, i referohet pëlqimit komunal aty ku kërkohej nga legjislacioni i ndërtimit; legjislacioni i ndërtimit/planifikimit hapësinor zbatohet aty ku shkaktohet.	Kjo mbetet një pasiguri ligjore për qytetarët. Kosova ka nevojë për një rregull të qartë kombëtar po/jo për fotovoltaiKET në çati sipas madhësisë, llojit dhe vendndodhjes.
6. Autorizimi i ZRRE-së dhe statusi i konsumatorit	ZRRE / aplikanti	Dorëzoni një kërkesë si vetëkonsumator/prosumer dhe merrni vendimin e ZRRE-së mbi autorizimin/statusin e prosumerit.	Rregulli 03/2023 i ZRRE-së Neni 4: Vendimi i ZRRE-së brenda 30 ditëve; Rregulli 03/2022 i ZRRE-së Neni 9: rruga e thjeshtuar e autorizimit të vetëkonsumit.	Autorizimi mbetet një hap formal edhe për sistemet e vogla.
7. Instalimi dhe pranimi teknik	Aplikuesi (person fizik) / instaluesi / OSSH ose KOSTT, kur është e rëndësishme	Instaloni sistemin; kryeni kontrolle sigurie; inspektim nga operatori ose pranim teknik kur kërkohej.	Ligji Nr. 05/L-085; rregullat e operatorit/rrjetit; kërkesat teknike të Rregullës 03/2023 të ZRRE-së.	Pranimi teknik duhet të standardizohet dhe të lidhet automatikisht me matjen/faturimin.
8. Matja, furnizuesi dhe faturimi neto	OSSH / furnizues / konsumator	Zëvendësimi/konfigurimi i matësve, marrëveshja me furnizuesin, llogaritja e faturimit neto dhe kredia monetare.	Ligji Nr. 08/L-258 Neni 30; Rregulla 03/2023 e ZRRE-së mbi faturimin neto, tarifat e konsumatorit dhe detyrimet e furnizuesit.	Hapat e furnizuesit dhe të matjes mund të mos aktivizohen automatikisht pas miratimit nga ZRRE-ja.
9. Pajtueshmëria pas instalimit	Prosumatori / Furnizuesi / ZRRE / operatori	Ruajtja e pajtueshmërisë me kapacitetin, rregullat vjetore të tepërcës/injektimit, sigurinë, mirëmbajtjen dhe detyrimet e faturimit.	Rregulli 03/2023 i ZRRE-së Neni 5.9: rreziku i humbjes së statusit të konsumatorit nëse energjia elektrike e injektuar vjetore tejkalon 10% të konsumit vjetor; Neni 3 kërkesat e bilancit vjetor.	Rregullat e tepërta janë kufizuese dhe nuk kuptohen mirë; ato mund të penalizojnë përdoruesit efikasë ose sezonalë.

1: Dokumentet e Kërkuara

Baza ligjore/dispozitat: Ligji Nr. 08/L-258 për Promovimin e Përdorimit të Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë, nenet 29 dhe 30; Rregulla Nr. 03/2023 e ZRRE-së për Vetë-Konsumatorët me Burime të Ripërtëritshme të Energjisë, nenet 1, 3, 4 dhe 5; Rregulla Nr. 03/2022 e ZRRE-së për Procedurën e Autorizimit, neni 9; rregullat përkatëse të rrjetit/ operatorit; legjislacioni i ndërtimit vetëm kur aktivizohet.

Dokument i kërkuar ligjërisht	Institucioni / burimi	Baza/kushti ligjor
Aplikim për autorizim / status prosumer ose vetë-konsumator	Aplikuesi në ZRRE	Kërkohej sipas Rregullës Nr. 03/2023 të ZRRE-së dhe Rregullës Nr. 03/2022 të ZRRE-së, Neni 9
Dëshmi e konsumit vjetor të energjisë elektrike	Furnizuesi / OSSH / aplikanti	E nevojshme për të vlerësuar të drejtën e konsumit vetanak, bilancin vjetor dhe rregullat e injektimit të tepicës.
Vlerësimi vjetor i prodhimit për impiantin e vetëkonsumit të BRE-ve	Aplikuesi / projektuesi / instaluesi	E nevojshme për vlerësimin e gjenerimit kundrejt konsumit vjetor dhe pragut të zbatueshëm.
Dëshmi e lidhjes ekzistuese në rrjet dhe kapacitetit të kontraktuar të lidhjes	OSSH/KEDS ose KOSTT / furnizues / dokumentet ekzistuese të lidhjes	E detyrueshme sepse aplikanti duhet të jetë konsumator i energjisë elektrike i lidhur me rrjetin dhe kapaciteti i instaluar duhet të respektojë kapacitetin e kontraktuar dhe kufijtë e zbatueshëm.
Pëlqimi për lidhjen në rrjet / marrëveshja për lidhje ose miratimi i operatorit për impiantin gjenerues	OSSH/KEDS ose KOSTT	E nevojshme për lidhjen dhe funksionimin e sistemit fotovoltaiik sipas rregullave të rrjetit/operatorit dhe kornizës së vetëkonsumit të ZRRE-së.
Dokumentacioni teknik i lidhjes dhe matjes i kërkuar nga operatori	OSSH/KEDS ose KOSTT / aplikanti	E nevojshme për miratimin teknik, zëvendësimin/konfigurimin e matësve dhe zbatimin e faturimit neto.
Marrëveshje për furnizuesin / faturimin neto	Furnizues / konsumator	E nevojshme për zbatimin e faturimit neto dhe kreditimit monetar sipas kornizës së përdoruesve të shërbimeve.
Pëlqimi bashkiak, njoftimi i ndërtimit ose leja e ndërtimit, vetëm nëse kërkohet ligjërisht	Bashkia ose autoriteti kompetent i ndërtimit	E kushtëzuar. E detyrueshme vetëm kur legjislacioni i ndërtimit e trajton instalimin në çati/ndërtesë si instalim që kërkon njoftim, pëlqim ose leje.

2: Investime në Energjinë e Ripërtëritshme të Mbështetura nga Subvencionet

Investimet në BRE të mbështetura nga subvencionet nuk janë një kategori e veçantë lejesh. Ato janë procedura mbështetjeje financiare që mund të zhvillohen paralelisht me ose pas procedurës përkatëse teknike/ligjore. Prandaj, raporti bën dallimin midis dokumenteve të kërkuara nga thirrjet publike për subvencione dhe dokumenteve të kërkuara nga ligjet, rregullat e ZRRE-së, operatorët e rrjetit, Komunitat ose autoritetet mjedisore.

Faza	Veprim i kërkuar	Akter përgjegjës	Dokumentet/informacionet kryesore	Boshllëku kryesor ose shqetësimi administrativ
1. Publikimi i thirrjes publike	Publikimi i thirrjes, teknologjia e pranueshme, aplikantët e pranueshëm, shuma e subvencionit, afatet, kriteret teknike dhe lidhja e aplikimit.	Ministria e Ekonomisë / institucion mbështetës	Thirrja publike dhe kriteret teknike.	Thirrjet ndryshojnë sipas teknologjisë dhe grupit të synuar. Qytetarët mund të mos e kuptojnë lehtë nëse po aplikojnë për fotovoltaike, energji diellore termike, pompë nxehtësie, ngrohje efikase apo ndonjë masë tjetër.
2. Aplikimi i Fazës I përmes e-Kosova	Aplikanti paraqet kërkesën e parë për pranueshmëri/paramiratim.	Aplikuesi përmes e-Kosova	Aplikim online; të dhëna bazë të aplikantit; kategoria e konsumatorit ose e biznesit; dokumentet e kërkuara nga thirrja specifike; në disa raste fotografi ose prova të plotësuar me instaluesin.	Faza I është digjitale, por aplikantët mund të kenë nevojë për mbështetje për të kuptuar të drejtën për t'u kualifikuar dhe për të plotësuar aplikimin saktë.
3. Para-miratim / kualifikim	Komisioni përgjegjës kontrollon nëse aplikanti i plotëson kriteret.	Ministri / komision / institucion mbështetës	Rishikimi i dokumenteve të ngarkuara dhe kriterëve të pranueshmërisë.	Një rezultat pozitiv i Fazës I i lejon aplikantit të vazhdojë, por kjo nuk do të thotë se të gjitha kërkesat e tjera ligjore ose teknike përbushen automatikisht.
4. Blerja dhe instalimi	Aplikanti blen dhe instalon sistemin/pajisjet sipas kriterëve të thirrjes.	Aplikuesi / instaluesi / furnizuesi	Pajisjet/sistemi i instaluar sipas kriterëve teknike të thirrjes.	Skemat e bazuara në rimbursim kërkojnë që aplikantët të paguajnë paraprakisht, gjë që mund të përjashtojë ekonomitë familjare me të ardhura të ulëta dhe grupet vulnerabël.
5. Zbatimi i Fazës II pas instalimit	Aplikanti ngarkon prova të blerjes, pagesës, instalimit dhe përputhshmërisë teknike.	Aplikuesi përmes e-Kosova	Faturë ose kupon fiskal; provë pagese kur kërkohet; fotografi; etiketa teknike; fletë të dhënash; etiketa CE/energji kur kërkohet; llogari bankare; marrëveshje subvencioni e nënshkruar kur gjenerohet nga e-Kosova.	Kjo është faza më e ngarkuar me dokumente. Dokumentet që mungojnë ose janë të pasakta mund të çojnë në refuzim ose vonesë.
6. Verifikimi	Institucioni përgjegjës shqyrton dokumentet dhe mund të verifikojë instalimin.	Ministri / komision / verifikues / institucion mbështetës	Prova të ngarkuara, fotografi, dokumente teknike dhe inspektim/verifikim i mundshëm.	Kërkesat e verifikimit ndryshojnë në varësi të thirrjes dhe teknologjisë dhe duhet të jenë të standardizuara.
7. Pagesa / rimbursimi	Nëse miratohet, subvencioni paguhet në llogarinë bankare të aplikantit.	Ministri / institucion mbështetës	Detajet e llogarisë bankare dhe aplikimi i miratuar.	Modelet vetëm të rimbursimit janë më pak të arritshme për ekonomitë familjare pa kursime ose qasje në kredi.

2: Dokumentet e Kërkuara

Baza ligjore/dispozitat: Thirrje publike specifike/skemë subvencionesh; Ligji nr. 06/L-079 kur masa lidhet me efijencën e energjisë ; Ligji nr. 08/L-242 kur lidhet me ndërtesat; Ligji nr. 08/L-258 kur lidhet me BRE-të; rregullat e përgjithshme të procedurës administrative.

Kategoria e subvencioneve	Dokumentet kryesore të kërkuara bazuar në thirrjet publike	Shënime
Fotovoltaikë shtëpiake për konsum vetanak	Faza I: aplikim online përmes e-Kosova dhe verifikimi i përshtatshmërisë bazuar në kriteret e thirrjes. Faza II: kupon fiskal ose faturë e rregullt me provë pagese përmes transferit bankar; fotografi të sistemit fotovoltaik të instaluar; fletë të dhënash të prodhuesit për modulet fotovoltaike; fletë të dhënash të prodhuesit për inverterin; dokumente të tjera të kërkuara nga thirrja dhe rrjedha e punës e-Kosova.	Kjo është një rrugë subvencionimi, jo një rrugë e plotë lejesh. Duhet të dallohet nga autorizimi/statusi i prosumerit të ZRRE-së, lidhja e OSSH-së, matja dhe marrëveshjet e furnizuesit/faturimit neto.
Fotografia e ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme për konsum vetanak	Faza I: aplikim online përmes e-Kosova; informacion mbi pranueshmërinë e biznesit; statusi/kriteret e ndërmarrjes së vogël dhe të mesme; dokumentet e kërkuara nga thirrja. Faza II: faturë ose kupon fiskal me provë pagese; fotografi të sistemit fotovoltaik të instaluar; fletë të dhënash të modulit fotovoltaik; fletë të dhënash të inverterit; dokumente që lidhen me biznesin, kur kërkohet; dokumente shtesë të kërkuara nga thirrja.	Miratimi i subvencioneve për ndërmarrjet e vogla dhe të mesme nuk eliminon nevojën për t'u pajtuar me pragjet e konsumatorëve, kërkesat e rrjetit/operatorit ose procedurat e tjera ligjore, kur është e aplikueshme.
Sistem termik diellor për përdorim shtëpiak për ujë të ngrohtë sanitar	Faza I: aplikimi përmes e-Kosova; kontrolli i kriterit të konsumit të energjisë elektrike aty ku kërkohet; plotësimi dhe ngarkimi i aneksit/formularit përkatës me instaluesin; fotografia e sipërfaqes ku do të instalohet sistemi. Faza II: kupon fiskal ose faturë e rregullt me provë pagese bankare; fotografi të sistemit të instaluar, duke përfshirë panelet, rezervuarin/bojlerin e ujit të nxehtë dhe modulën e pompimit; fotografi të etiketave teknike/ numrave serialë aty ku kërkohet; detajet e llogarisë bankare; marrëveshja e subvencionimit e nënshkruar aty ku gjenerohet nga e-Kosova.	Energjia diellore termike nuk është një procedurë e gjenerimit/pro-përdoruesit të energjisë elektrike. Ajo duhet të trajtohet si një masë e lidhur me BRE/EE në nivel ndërtese dhe të mos ngatërrohet me fotovoltaikën.
Sistem termik diellor për ndërmarrje të vogla dhe të mesme për ujë të ngrohtë sanitar	Faza I: aplikimi përmes e-Kosova; dokumentet e përshtatshmërisë së biznesit; formulari/shtojca teknike kur kërkohet; prova e biznesit në pronësi të grave ose në bashkëpronësi të grave kur aplikohet mbështetje shtesë. Faza II: kupon fiskal ose faturë e rregullt me provë të pagesës bankare; fotografi të sistemit të instaluar; fotografi të etiketave teknike dhe numrave serialë; detaje të llogarisë bankare; marrëveshje e nënshkruar subvencioni kur është e aplikueshme.	I rëndësishëm për ndërmarrjet e vogla, por duhet të ndahet nga procedurat shtëpiake.
Pajisje efikase ngrohjeje, duke përfshirë pompat e nxehtësisë dhe pajisjet efikase të ngrohjes me biomasë	Aplikim online përmes e-Kosova, aty ku ofrohet nga thirrja; dokumente të pranueshmërisë së aplikantit; faturë ose kupon fiskal; provë pagese aty ku kërkohet; konfirmim i llogarisë bankare; fotografi të pajisjeve; numër serial dhe etiketë teknike; dëshmi të konformitetit CE aty ku kërkohet; etiketë energjie aty ku kërkohet; informacion COP/SCOP për pompat e nxehtësisë aty ku kërkohet; provë e statusit të cënueshëm aty ku thirrja u jep trajtim të veçantë përfituesve të ndihmës sociale, prindërve beqarë ose kategorive të tjera të cënueshme.	Këto masa janë kryesisht masa mbështetëse për EE-në/nivel ndërtesash dhe duhet të lidhen me Ligjin për Efijencën e Energjisë dhe Ligjin për Performancën Energjetike të Ndërtesave, jo vetëm me ligjin për BRE-të.
Masa të tjera të mbështetura nga subvencionet për BRE/EE	Dokumentet varen nga thirrja publike specifike. Ato mund të përfshijnë formularin e aplikimit, të dhënat e identifikimit ose të biznesit, provat e përshtatshmërisë, provat e pronësisë ose përdorimit të ligjshëm, ofertën teknike, faturën, provën e pagesës, fotografitë, specifikimet teknike, raportin e verifikimit dhe detajet e llogarisë bankare.	Çdo thirrje përcakton dokumentet e veta të kërkuara.

3: Sisteme termike diellore për ujë të ngrohtë sanitar

Sistemet diellore termike nuk janë impiante gjenerimi të energjisë elektrike dhe nuk përpunohen si prodhues-konsumatorë.

Hapi	Akter përgjegjës	Dokumenti/veprimi kryesor	Baza ligjore / dispozitat	Boshllëku kryesor / përshtatja e kërkuar
1. Klasifikimi	Aplikuesi / instaluesi / administratori i subvencioneve	Konfirmimi që sistemi është me energji diellore termike për mbështetjen e ujit të ngrohtë/ngrohjes, jo për gjenerimin e energjisë elektrike fotovoltaike.	Ligji nr. 08/L-258 përfshin energjinë diellore termike si BRE; Ligji nr. 06/L-079; Ligji nr. 08/L-242.	Materialet publike shpesh përziejnë panelet diellore termike dhe fotovoltaike. Procedura duhet t'i ndajë ato shprehimisht.
2. Përshtatshmëria e ndërtesës / vlerësimi teknik	Instalues / vlerësues energjie	Vlerësoni çatinë/ ngarkesën, orientimin, kërkesën, rezervuarin e magazinimit, pajisjet, sigurinë dhe integrimin me sistemet ekzistuese të ndërtesës.	Ligji nr. 08/L-242 për performancën energjetike të ndërtesave dhe sistemet teknike të ndërtesave; Ligji nr. 06/L-079 për masat/ auditimet e EE-së, aty ku është e rëndësishme.	Nevojitet udhëzim teknik standard për ekonomitë familjare dhe ndërtesat publike.
3. Kontroll ndërtimi ose komunal	Komuna / autoriteti i ndërtimit	Përcaktoni nëse nuk zbatohet asnjë leje, njoftim, pëlqim ose leje ndërtimi.	Legjisllacioni i ndërtimit/ planifikimit hapësinor; Ligji nr. 08/L-242, kur lidhet me dokumentacionin e ndërtimit ose rinovimin.	Nuk ka një listë të qartë kontrolli për instalimet e vogla termike diellore.
4. Rruga e subvencionimit, aty ku është e aplikueshme	KEEF / Ministria / e-Kosova / programi i donatorëve	Dorëzoni aplikimin, provat e pronësisë, faturën/ofertën, dokumentacionin teknik dhe provat e përshtatshmërisë.	Ligji Nr. 06/L-079; Ligji Nr. 08/L-242; rregulla specifike të thirrjes publike.	Modelet e dokumentimit dhe rimbursimit mund të përjashtojnë ekonomitë familjare me të ardhura të ulëta.
5. Instalimi dhe verifikimi	Instalues / administrator subvencioneve / inspektor, kur është e nevojshme	Instaloni sistemin; jepni prova të përfundimit, foto, fatura, certifikata ose raport inspektimi.	Rregullat e thirrjes publike; Ligji nr. 08/L-242 për sistemet teknike, aty ku është e aplikueshme.	-
6. Pagesa / rimbursimi	Institucion mbështetës	Pagesa e grantit, rimbursimi ose mbështetje tjetër financiare pas miratimit/ verifikimit.	Rregullat specifike të thirrjes publike dhe dokumentet e programit të subvencioneve.	Dizajni vetëm i rimbursimit mund të përjashtojë ekonomitë familjare pa kapital fillestar.

3: Dokumentet e Kërkuara

Baza ligjore/dispozitat: Ligji nr. 06/L-079 për Efiçencën e Energjisë; Ligji nr. 08/L-242 për Performancën Energjetike të Ndërtesave; legjislacioni i ndërtimit nëse instalimi kualifikohet si punë ndërtimi; rregulla specifike të thirrjes publike kur sistemi subvencionohet.

Hapi	Institucioni / burimi	Baza/kushti ligjor
Njoftimi i ndërtimit, pëlqimi komunal ose leja e ndërtimit, nëse kërkohet ligjërisht	Komuna / autoriteti i ndërtimit	E kushtëzuar. E nevojshme vetëm kur instalimi shkakton kërkesa ndërtimi.
Dëshmi të pronësisë ose përdorimit të ligjshëm të ndërtesës/lokaleve, nëse kërkohet	Dokumentet e aplikuesit / kadastrale ose të pronës	E kushtëzuar. E detyrueshme kur kërkohet nga procedura e ndërtimit ose thirrja për subvencion.
Dokumentacioni teknik i sistemit termik diellor, nëse kërkohet	Aplikuesi / projektuesi / instaluesi	E kushtëzuar. E detyrueshme kur lidhet me miratimin e ndërtimit, dokumentacionin e performancës së ndërtesës ose të drejtën për subvencion.
Auditimi i energjisë, vlerësimi i energjisë ose certifikata e performancës së energjisë, nëse kërkohet	Ekspert i çertifikuar / organ kompetent	Kushtëzuar. E nevojshme vetëm kur e kërkon procedura përkatëse e efiçencës të energjisë, performancës së ndërtesës ose thirrjes publike.
Formulari i aplikimit për subvencion dhe dokumentet mbështetëse të listuara në thirrjen publike, nëse kërkohet subvencion	Aplikant për KEEF / Ministri / e-Kosova / program donatorësh	Kushtëzuar. E detyrueshme vetëm për instalimet e mbështetura nga subvencionet dhe vetëm siç specifikohet në thirrjen publike.
Dëshmi të instalimit, faturat dhe dokumentet e pagesës, nëse kërkohet subvencion	Aplikuesi / instaluesi / furnizuesi	E kushtëzuar. E detyrueshme vetëm kur pagesa e grantit/rimbursimit varet nga verifikimi i përfundimit dhe kostove.

4: Pompat e nxehtësisë dhe sistemet e energjisë së ripërtëritshme në nivel ndërtese

Ky seksion rregullohet sipas Ligjit Nr. 08/L-242 për Performancën Energjetike të Ndërtesave dhe Ligjit për Efiçencën e Energjisë. Pompat e nxehtësisë, burimet e ripërtëritshme të energjisë (BRE) në vend, energjia diellore termike, ngrohja/ftohja qendrore efikase dhe sistemet alternative me efikasitet të lartë nuk janë vetëm masa energjetike; ato mund të jenë gjithashtu pjesë e procedurave të ndërtimit, rinovimit, certifikimit të performancës energjetike dhe subvencionimit.

Hapi	Akter përgjegjës	Dokumenti/veprimi kryesor	Baza ligjore / dispozitat	Boshllëku kryesor / përshtatja e kërkuar
1. Kontroll i shkrehësit të ndërtesës	Aplikuesi / projektuesi / komuna / autoriteti i ndërtimit	Kontrolloni nëse masa është pjesë e një ndërtese të re, rinovimi të madh, përmirësimit të performancës energjetike ose zëvendësimit privat të sistemeve teknike.	Ligji Nr. 08/L-242 për Performancën Energjetike të Ndërtesave.	Aplikantët duhet të dinë nëse kërkohet dokumentacion për performancën e ndërtesës.
2. Vlerësimi teknik	Projektues / vlerësues energjie / instalues	Vlerësoni madhësinë e sistemit, kërkesën e ndërtesës, ndikimin në performancën e energjisë, integrimin me sistemin ekzistues të ngrohjes/ftohjes dhe sigurinë.	Ligji Nr. 08/L-242; Ligji Nr. 06/L-079; rregullat e auditimit të energjisë/ CPE-së, aty ku është e aplikueshme.	-

3. Dokumentacioni i ndërtimit, aty ku është e aplikueshme	Autoriteti i projektimit / ndërtimit	Përfshini provat e kërkuara në dokumentacionin e ndërtimit/rinovimit, aty ku kjo kërkohej ligjërisht.	Ligji nr. 08/L-242; legjislacioni i ndërtimit.	Nevojitet një listë e qartë e dokumenteve të kërkuara për pompat e nxehtësisë dhe burimet e ripërtëritshme të energjisë (BRE) të integruara në ndërtesa.
4. Subvencion ose mbështetje financiare	FEEK / Ministri / Donator / e-Kosova	Dorëzoni kërkesën për mbështetje, faturat/ofertat, dokumentet teknike, provat e përshtatshmërisë dhe provën e përfundimit.	Ligji Nr. 06/L-079; Ligji Nr. 08/L-242; rregullat e thirrjes publike.	Rregullat e subvencioneve mund të shndërrohen në një procedurë dhe për këtë arsye kriteret e thirrjeve publike duhet të shqyrtohen me kujdes.
5. Verifikimi dhe monitorimi	Institucion mbështetës / vlerësues energjie / instalues	Verifikimi teknik, të dhënat e kursimit/ ndikimit të energjisë, pagesa dhe monitorimi.	Rregullat e thirrjes publike; rregullat e monitorimit të EE-së.	Kërkesat e verifikimit ndryshojnë në programe të ndryshme.

4: Dokumentet e Kërkuara

Baza ligjore/dispozitat: Ligji nr. 06/L-079 për Efiçencën e Energjisë; Ligji nr. 08/L-242 për Performancën Energjetike të Ndërtesave; legjislacioni i ndërtimit ku instalimi ndikon në punimet e ndërtimit ose sistemet teknike të ndërtesave; rregullat specifike të thirrjes publike aty ku subvencionohet.

Dokument i kërkuar ligjërisht	Institucioni / burimi	Baza/kushti ligjor
Njoftim ndërtimi, pëlqim ose leje ndërtimi, nëse kërkohej ligjërisht	Komuna / autoriteti i ndërtimit	E kushtëzuar. E detyrueshme kur instalimi kualifikohet si punime ndërtimi ose ndikon në sistemet teknike të ndërtesës në një mënyrë të rregulluar nga legjislacioni i ndërtimit.
Dokumentacioni i performancës energjetike, nëse kërkohej ligjërisht	Aplikanti / eksperti i çertifikuar	E kushtëzuar. Relevante për ndërtesa të reja, rinovime të mëdha, sisteme teknike të ndërtesave ose procedura të certifikimit të performancës energjetike.
Auditimi i energjisë ose vlerësimi i energjisë, nëse kërkohej	Auditor/ekspert i çertifikuar i energjisë	E kushtëzuar. E detyrueshme kur ligji, procedura e ndërtimit publik ose thirrja për subvencione e kërkon këtë.
Dokumentacioni teknik i pajisjeve/sistemit, nëse kërkohej	Aplikuesi / instaluesi / projektuesi	E kushtëzuar. E detyrueshme nëse kërkohej nga autoriteti i ndërtimit, procedura CPE, programi EE ose thirrja publike.
Dokumentet e aplikimit për subvencion, nëse aplikoni për mbështetje	Aplikanti për të mbështetur institucionin	E kushtëzuar. E detyrueshme vetëm për masat e mbështetura nga subvencionet dhe vetëm siç specifikohet në thirrje.
Dëshmi i përfundimit, faturë dhe dokumente verifikimi, nëse kërkohej nga thirrja për subvencionim	Aplikuesi / instaluesi / verifikuesi	Kushtëzuar. E detyrueshme vetëm për procedurat e grantit/rimbursimit.

5: Zgjidhje për Ngrohje të Bazuara në Biomassë

Biomasa nuk mund të hartëzohet si një procedurë e vetme. Rruga e saktë varet nga shkalla, qëllimi, emetimet, burimi i karburantit, kërkesat e ndërtimit, nëse nxehtësia u furnizohet palëve të treta dhe nëse përfshihet energjia elektrike/ bashkëprodhimi.

Lloji i projektit	Procedura e saktë	Institucionet e përfshira	Baza ligjore / dispozitat	Boshllëku kryesor / Përshtatja
Ngrohje me biomasë për ekonomitë familjare të vogla	Pajisjet e ndërtimit/teknike dhe rruga e mundshme e subvencionimit.	Aplikuesi , instaluesi , administratori i subvencioneve, komuna aty ku është relevante.	Ligji Nr. 06/L-079; Ligji Nr. 08/L-242; rregullat mjedisore/ të emetimeve në ajër kur aktivizohen; rregullat e thirrjes publike.	Kërkesat për cilësinë e karburantit dhe emetimet në ajër nuk janë të qarta për qytetarët.
Ngrohje me biomasë për ndërtesa publike ose ndërmarrje të vogla dhe të mesme	Efikasiteti i energjisë/procedura e ndërtimit, prokurimi, subvencionimi i mundshëm, verifikimi teknik.	Komuna/autoriteti publik, FEEK, Ministria, instaluesi, organi i prokurimit.	Ligji Nr. 06/L-079; Ligji Nr. 08/L-242; rregullat e prokurimit publik; rregullat e thirrjeve publike.	-
Ngrohja qendrore me biomasë ose prodhimi termik i ripërtëritshëm	Rruga e energjisë termike; rruga mjedisore/ndërtuese; autorizim/ licencim i mundshëm nga ZRRE-ja në varësi të aktivitetit dhe shkallës.	ZRRE, bashkia, operatori i sistemit termik, autoriteti mjedisor, autoriteti i ndërtimit.	Ligji Nr. 05/L-052 për Energjinë Termike; Rregulli Nr. 07/2017 për licencimin/përfshirjen; rregullat e autorizimit të ZRRE-së; rregullat mjedisore/ndërtuese.	-
Energjia elektrike nga biomasa ose bashkëprodhimi	Rruga e gjenerimit të energjisë elektrike nga BRE-të: Autorizimi i ZRRE-së, lidhja me rrjetin, pëlqimi mjedisor, leja e ndërtimit, skema mbështetëse aty ku është e aplikueshme, licenca e mundshme e gjenerimit .	ZRRE, OSSH/KOSTT, autoriteti mjedisor, komuna, Ministria.	Ligji Nr. 08/L-258; Ligji Nr. 05/L-085; Rregulla e ZRRE-së 03/2022; Rregulla e ZRRE-së 07/2017; rregullat mjedisore/ndërtuese.	-

5: Dokumentet e Kërkuara

Zgjidhje për Ngrohje të Bazuara në Biomassë

Dokument i kërkuar ligjorisht	Institucioni / burimi	Baza/kushti ligjor
Njoftimi i ndërtimit, kushtet e ndërtimit ose leja e ndërtimit, nëse kërkohet	Komuna / MESPI në varësi të kategorisë së ndërtimit	E kushtëzuar. E detyrueshme për impiantet e biomasës që përfshijnë punime ndërtimi të rregulluara.
Pëlqimi mjedisor, leja mjedisore ose vendimi i shqyrtimit, nëse kërkohet	MESPI / autoriteti mjedisor	E kushtëzuar. E nevojshme në varësi të shkallës, emetimeve, ndjeshmërisë së vendit dhe teknologjisë.
Dokumentacioni teknik i sistemit të ngrohjes, nëse është e nevojshme	Aplikuesi / projektuesi / instaluesi	E kushtëzuar. E detyrueshme kur është pjesë e procedurës së ndërtimit, mjedisit, efikasitetit energjetik, energjisë termike ose subvencionimit.
Auditimi i energjisë ose vlerësimi i energjisë, nëse kërkohet	Auditor/ekspert i çertifikuar	E kushtëzuar. E detyrueshme kur lidhet me mbështetjen e EE-së, ndërtesat publike ose thirrjet për subvencione.
Licencë për energji termike ose dokumentacion përjashtimi, nëse ka	ZRRE / aplikanti	E kushtëzuar. E detyrueshme kur aktiviteti është i rregulluar për prodhim/furnizim me energji termike dhe jo i përjashtuar.
Dëshmi për burimin e karburantit ose cilësinë e karburantit, nëse kërkohet	Aplikuesi / furnizuesi i karburantit	Kushtëzuar. E nevojshme vetëm kur e kërkojnë rregullat mjedisore, të emetimeve në ajër, të qëndrueshmërisë ose të thirrjeve publike.
Dokumentet e aplikimit për subvencion, nëse mbështeten nga subvencioni	Aplikanti për të mbështetur institucionin	Kushtëzuar. E detyrueshme vetëm kur aplikohet për mbështetje publike.

6: Investimet në BRE për Ndërmarrjet e Vogla

Seksioni i NVM-ve duhet të ndahet sipas llojit të projektit dhe pragut. NVM-të nuk trajtohen si një kategori e vetme sepse rruga e zbatueshme ndryshon midis fotovoltaiikës në çati të përdoruesve të zakonshëm, fotovoltaiikës jashtë pragjeve të përdoruesve të zakonshëm, gjenerimit të energjisë elektrike deri në 5 MW, gjenerimit të energjisë elektrike mbi 5 MW, pompave diellore termike/të nxehtësisë dhe biomasës/bashkëprodhimit.

Lloji i investimit për ndërmarrjet e vogla dhe të mesme	Rruga e saktë procedurale	Institucionet e përfshira	Baza ligjore	Boshllëku kryesor / përshtatja
Fotovoltaiikë për çati për ndërmarrje të vogla dhe të mesme brenda pragjeve të përdoruesve-producentë	Procedura e vetëkonsumatorit/ producentit.	OSSH/KOSTT kur është e nevojshme, ZRRE, furnizuesi, komuna nëse kërkohet.	Ligji Nr. 08/L-258 Nenet 29-30; Rregulli i ZRRE-së 03/2023 Nenet 1, 3, 4, 5; Rregulli i ZRRE-së 03/2022 Neni 9.	Pragjet, rregullat e konsumit vjetor, kufijtë e kapacitetit të kontraktuar dhe hapat e furnizuesit/faturimit neto.
Energjia fotovoltaike e ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme mbi pragjet e konsumatorëve, por deri në 5 MW	Rruga e përgjithshme e autorizimit nga ZRRE-ja; nuk ka licencë prodhimi nëse është brenda përjashtimit nga licencimi, por miratimet e tjera ende zbatohen.	ZRRE, OSSH/KOSTT, komuna, autoriteti mjedisor, kur është e rëndësishme.	Rregulli 03/2022 i ZRRE-së Neni 8; Rregulli 07/2017 Neni 3.2 përjashtim nga licencimi deri në 5 MW.	Përjashtimi nga licencimi nuk heq autorizimin, kërkesat e rrjetit, ndërtimit ose mjedisit.
Prodhimi i energjisë nga ndërmarrjet e vogla dhe të mesme mbi 5 MW	Rruga e projektit të gjenerimit të plotë: autorizimi, rrjeti, mjedisi/ndërtimi, licenca e prodhimit dhe marrëveshjet e tregut/mbështetjes.	ZRRE, OSSH/KOSTT, Ministria, komuna, autoritetet mjedisore/ndërtuese.	Ligji Nr. 08/L-258; Ligji Nr. 05/L-085; Rregulli 03/2022 i ZRRE-së, Neni 8; Rregulli 07/2017 i ZRRE-së, Nenet 3-9.	Dokumentacion i shumtë dhe ngarkesë e fazës.
Pompë termike diellore/nxehtësie për ndërmarrje të vogla dhe të mesme	Rruga BRE/EE në nivel ndërtese, jo rruga prosumer, përveç nëse kombinohet me fotovoltaiikë.	Instaluesi, bashkia/autoriteti i ndërtimit, KEEF/Ministria/donatori kur është e aplikueshme.	Ligji Nr. 06/L-079; Ligji Nr. 08/L-242; rregullat e thirrjes publike.	-
Ngrohje/bashkëprodhim nga biomasa për ndërmarrjet e vogla dhe të mesme	Varet nëse bëhet fjalë për ngrohje vetanake, furnizim me nxehtësi nga një palë e tretë, prodhim të energjisë elektrike apo bashkëprodhim.	ZRRE-ja ku merret aktiviteti termik/energjitik; komuna; autoritetet mjedisore/ndërtuese.	Ligji Nr. 05/L-052; Ligji Nr. 08/L-258; Rregullat e ZRRE-së 03/2022 dhe 07/2017; rregullat mjedisore/ndërtuese.	Shkalla dhe ndjeshmëria mjedisore përcaktojnë procedurën.
Masa e NVM-ve e mbështetur me subvencione	Rruga e mbështetjes financiare plus procedura rregullatore themelore.	Institucion mbështetës, ZRRE/operatori/komuna kur kërkohet.	Rregullat e thirrjes publike plus rregullat themelore të BRE/EE/ndërtesave/energjisë elektrike.	-

6: Dokumentet e Kërkuara

Baza ligjore/dispozitat: Ligji Nr. 08/L-258, nenet 29 dhe 30 për vetëkonsum/prodhues; Rregulla Nr. 03/2023 e ZRRE-së, nenet 1, 3, 4 dhe 5; Rregulla Nr. 03/2022 e ZRRE-së, neni 9 për vetëkonsum; Rregulla Nr. 03/2022 e ZRRE-së, neni 8 për projektet e gjenerimit jashtë rrugës së vetëkonsumimit; Rregulla Nr. 07/2017 e ZRRE-së, neni 3.2 për përjashtimin nga licencimi deri në 5 MW; legjislacioni për ndërtimin, mjedisin dhe ujin, aty ku është i zbatueshëm.

Dokument i kërkuar ligjërisht	Institucioni / burimi	Baza ligjore
Fotovoltaikë në çati për ndërmarrjet e vogla dhe të mesme brenda pragjeve të konsumatorit/konsumit vetanak: dokumentet e listuara sipas Procedurës 14.1	Aplikuesi / ZRRE / OSSH ose KOSTT / furnizuesi / komuna nëse është relevante	Zbato setin e dokumenteve të vetëkonsumit/prosumerit.
Dokumente për regjistrimin e biznesit, taksat ose vërtetimin e përdorimit të ligjshëm, nëse kërkohet ligjërisht nga autoriteti/operatori/thirrja	Aplikuesi / Regjistri i Biznesit / Autoriteti Tatimor / autoriteti i pronës	E kushtëzuar. Nuk kërkohet automatikisht për të gjithë konsumin vetanak të ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme; kërkohet vetëm kur e kërkon procedura përkatëse.
Gjenerimi i energjisë nga ndërmarrjet e vogla dhe të mesme jashtë rrugës prodhuese-konsumatore, deri në 5 MW: dokumentet e autorizimit të listuara sipas Rregullores nr. 03/2022 të ZRRE-së, Neni 8	Aplikuesi të ZRRE-ja dhe autoritetet përkatëse	E nevojshme për projektet e gjenerimit jashtë rrugës së konsumit vetanak. Licenca mund të përjashtohet deri në 5 MW, por autorizimi dhe lejet e tjera mund të zbatohen ende.
Gjenerimi i NVM-ve mbi 5 MW: dokumentet e autorizimit plus dokumentet e licencimit të gjenerimit	Aplikuesi në ZRRE	E detyrueshme kur përjashtimi nga licencimi nuk zbatohet; Rregulli nr. 07/2017 i ZRRE-së, nenet 3, 8 dhe 9.

7: Gjenerimi më i madh i energjisë nga BRE-të / Projektet e mbështetura nga ankandi

Kjo procedurë përshkruhet në Udhëzuesin A-Z për zhvillimin e BRE-ve në shkallë të gjerë. Është e dobishme të tregohet procesi për investitorët më të mëdhenj.

Lloji i projektit	Rruga e saktë procedurale	Institucionet e përfshira	Baza ligjore	Boshllëku kryesor / përshtatja
Projekti i BRE-ve i bazuar në treg jashtë ofertave konkurruese	Autorizimi i ZRRE-së para ndërtimit; merrni dokumentet e kërkuara të jashtme para aplikimit.	ZRRE, OSSH/KOSTT, komuna, MMPH/autoriteti mjedisor/ndërtimor, autoriteti i ujit, kur është e rëndësishme.	Rregulli 03/2022 i ZRRE-së Neni 8; Ligji Nr. 05/L-084; Ligji Nr. 05/L-085; legjislacioni mjedisor/ndërtimor/ujor.	Udhëzuesi A-Z konfirmon nevojën për autorizim, marrëveshje për lidhje në rrjet, pëlqim/leje mjedisore, kushte/leje ndërtimi, tarifa dhe licencë prodhimi, kur është e aplikueshme.
Ofertim konkurrues / projekt i mbështetur nga ankandi	Oferta, kualifikimi, kontrata e dhënies/mbështetjes dhe detyrimet e zhvillimit të projektit. Autorizimi i ZRRE-së mund të mos kërkohet aty ku ligji/regjimi i ankandit për BRE-të përjashton ofertuesin fitues, por lejet e tjera mbeten relevante përveç nëse adresohen shprehimisht.	Ministria, ZRRE/Operatori i BRE-ve, OSSH/KOSTT, komuna, autoritetet mjedisore/ndërtuese.	Ligji nr. 08/L-258; UA nr. 01/2024 për Ofertat Konkurruese; Udhëzuesi i A-Z; ligjet sektoriale për lejet.	Ofertimi konkurrues përmirëson shpërndarjen e mbështetjes, por nuk e eliminon automatikisht rrezikun e tokës, rrjetit, mjedisit, komunës ose të ndërtimit.
Faza e licencimit, aty ku është e aplikueshme	Licencë prodhimi ku projekti tejkalon përjashtimin nga licencimi ose përndryshe bie nën aktivitetin e licencuar.	ZRRE.	Rregulli 07/2017 i ZRRE-së, nenet 3-9. Gjenerimi deri në 5 MW përjashtohet sipas Nenit 3.2; mbi prapen kërkohet licencim.	Aplikantët kanë nevojë për një pemë/strukturë publike vendimesh që shpjegon se kur kërkohet licenca dhe kur aplikohen vetëm autorizimi/lejet e tjera.

7: Dokumentet e kërkuara për:

1. Gjenerim më i madh i energjisë nga BRE-të

Dokument i kërkuar ligjërisht	Institucioni / burimi	Baza ligjore
Aplikim për autorizim	Aplikuesi në ZRRE	Rregulli Nr. 03/2022 i ZRRE-së, Neni 8
Certifikatë biznesi	Agjencia e Regjistrimit të Biznesit / aplikanti	Rregulli Nr. 03/2022 i ZRRE-së, Neni 8
Dëshmi e aftësisë financiare	Aplikanti / banka / auditori	Rregulli Nr. 03/2022 i ZRRE-së, Neni 8
Dëshmi për të paktën 10% të shumës së investimit	Aplikanti / banka	Rregulli Nr. 03/2022 i ZRRE-së, Neni 8
Certifikatë aftësie paguese/jo-falimentimi	Gjykata / autoriteti kompetent	Rregulli Nr. 03/2022 i ZRRE-së, Neni 8
Konfirmimi i taksave	Autoriteti Tatimor	Rregulli Nr. 03/2022 i ZRRE-së, Neni 8
Të drejtat pronësore/ligjore mbi vendin e projektit	Aplikuesi / autoriteti kadastral/ pronësor	Rregulli Nr. 03/2022 i ZRRE-së, Neni 8
Studimi i fizibilitetit teknik dhe financiar, për projekte mbi 1 MW	Aplikanti	Rregulli Nr. 03/2022 i ZRRE-së, Neni 8
Parakontratë ose Kontratë e Performancës së Energjisë (EPC)	Aplikuesi / kontraktori	Rregulli Nr. 03/2022 i ZRRE-së, Neni 8
Plan biznesi	Aplikanti	Rregulli Nr. 03/2022 i ZRRE-së, Neni 8
Akti komunal që konfirmon përputhshmërinë hapësinore/planifikuese	Komuna	Rregulli Nr. 03/2022 i ZRRE-së, Neni 8
Marrëveshje lidhjeje	OSSH/KEDS ose KOSTT	Rregulli nr. 03/2022 i ZRRE-së, Neni 8 dhe rregullat e rrjetit/operatorit.
Pëlqimi mjedisor, nëse kërkohet	MMPHI / autoriteti mjedisor	Kushtëzuar. Rregulli nr. 03/2022 i ZRRE-së, Neni 8 dhe legjislacioni mjedisor
Leja e ujit, nëse kërkohet	Autoriteti kompetent i ujit	Kushtëzuar. Rregulli nr. 03/2022 i ZRRE-së, Neni 8 dhe legjislacioni për ujin
Leja e ndërtimit dhe plani dinamik i zbatimit	Komuna / MMPHI	Rregulli nr. 03/2022 i ZRRE-së, Neni 8 dhe legjislacioni i ndërtimit.
Garanci financiare, kur kërkohet pas autorizimit	Aplikanti / banka	Kushtëzuar. Rregulli i ZRRE-së nr. 03/2022, Neni 18.
e licencës së prodhimit , aty ku zbatohet licencimi	Aplikuesi në ZRRE	Kushtëzuar. Rregulli i ZRRE-së nr. 07/2017, nenet 8 dhe 9.

1. Ankand – Projekte të Mbështetura

Dokument i kërkuar ligjërisht	Institucioni / burimi	Baza ligjore
Dokumentet e aplikimit për ofertë të kërkuara nga dosja e tenderit	Ofertuesi / Ministria	Kërkohet sipas UA Nr. 01/2024 dhe dokumenteve specifike të tenderit.
Dokumentet e kualifikimit	Ofertuesi	Kërkohet vetëm siç specifikohet në dosjen e tenderit; normalisht prova të kualifikimit ligjor, teknik dhe financiar.
Siguria/garancia e ofertës, nëse kërkohet	Ofertuesi / banka	E kushtëzuar. E detyrueshme vetëm kur e kërkojnë dokumentet e tenderit.
Marrëveshje për zhvillimin e projektit ose marrëveshje që lidhet me mbështetjen, aty ku është dhënë	Ofertuesi i përzgjedhur / Ministria / Operatori i BRE-ve	E kushtëzuar. E detyrueshme pas dhënies së kontratës në varësi të dizajnit të ankandit dhe skemës së mbështetjes.
Dokumentet e lidhjes në rrjet	KOSTT / OSSH	E nevojshme për zbatimin e projektit sipas rregullave të rrjetit dhe kërkesave të tenderit/ZRRE-së.
Pëlqimi mjedisor, nëse kërkohet	MMPHI / autoriteti mjedisor	Kushtëzuar. E detyrueshme në varësi të llojit, madhësisë dhe vendndodhjes së projektit.
Leja e ndërtimit dhe dokumentet përkatëse të ndërtimit	Komuna / MMPHI	Kushtëzuar. E detyrueshme para ndërtimit, aty ku është e aplikueshme.
Leja e ujit, nëse kërkohet	Autoriteti kompetent i ujit	E kushtëzuar. Kryesisht e rëndësishme për hidroenergjinë, përdorimin ose shkarkimin e ujit.
Gjenerata dokumentet e licencës , aty ku zbatohet licencimi	Aplikuesi në ZRRE	E kushtëzuar. E detyrueshme kur projekti tejkalon përjashtimin nga licencimi ose përndryshe bie nën rregullat e licencimit.

8: Komunitetet e Energjisë së Ripërtëritshme dhe Vetëkonsumi i Përbashkët

Komunitetet e energjisë së ripërtëritshme dhe konsumatorët që veprojnë bashkërisht janë të listuara në këtë seksion, por ende nuk janë plotësisht të zbatueshme për përdorim praktik nga qytetarët, Komunat, ndërmarrjet e vogla dhe të mesme dhe ndërtesat e apartamenteve.

Hapi	Akteri përgjegjës	Dokumenti/veprimi kryesor	Baza ligjore	Boshllëku
1. Forma ligjore dhe anëtarësia	Komuniteti / anëtarët / komuna kur është e rëndësishme	Dokumentet e personit juridik, rregullat e anëtarësimit, dokumentet e qeverisjes.	Ligji nr. 08/L-258 njeh komunitetet e energjisë së ripërtëritshme; Rregulli 03/2023 i ZRRE-së njeh konsumatorët që veprojnë bashkërisht në ndërtesa kolektive.	Nevojitet legjislacion sekondar mbi regjistrimin, qeverisjen, votimin, anëtarësimin dhe mbrojtjen e anëtarëve në nevojë.
2. Projekti dhe lidhja me rrjetin	Komuniteti / OSSH ose KOSTT / ZRRE	Dokumentet e projektit, pëlqimi i rrjetit, arkitektura e matjes, metoda e ndarjes.	Ligji Nr. 08/L-258; Ligji Nr. 05/L-085; Rregulla 03/2023 e ZRRE-së; rregullat e operatorit.	Nevojitet legjislacion sekondar mbi ndarjen e brendshme, matjen, faturimin dhe marrëdhëniet me furnizuesit.
3. Pëlqimi për ndërtesë/apartament	Bashkëpronarët / administratori i ndërtesës / komuna, kur është e nevojshme	Vendimi i pëlqimit, dokumentacioni i bashkëpronësisë dhe rregullat e brendshme të ndarjes së përfitimeve.	Ligji Nr. 08/L-258 Neni 29 i referohet vetëkonsumatorëve me shumë apartamente që organizohen në përputhje me ligjin për ndërtesat e banimit në bashkëpronësi; Rregulla 03/2023 e ZRRE-së.	-
4. Funksionimi dhe ndarja e përfitimeve	Komuniteti / furnizuesi / anëtarët	Ndarja e energjisë elektrike/përfitimeve, faturat, mirëmbajtja, zgjidhja e mosmarrëveshjeve.	Ligji nr. 08/L-258; legjislacioni sekondar i ardhshëm; rregullat e furnizuesit/rrjetit.	Pa rregulla të detajuara, komunitetet mbeten në koncept formal ligjor dhe jo një mekanizëm praktik.

8. Përfundime dhe Rekomandime

8.1 Përfundime

Kosova ka krijuar një kornizë të fortë ligjore primare për burimet e ripërtëritshme të energjisë (BRE), energjinë elektrike, efikasitetin e energjisë dhe performancën energjetike të ndërtesave. Korniza ekzistuese ligjore primare ofron bazën ligjore për objektivat e BRE-ve, skemat e mbështetjes konkurruese, vetëkonsumin, konsumatorët, komunitetet e energjisë së ripërtëritshme, garancitë e origjinës, masat e efikasitetit të energjisë, sistemet e energjisë së ripërtëritshme në nivel ndërtese, procedurat e autorizimit dhe licencimit. Megjithatë, sfida kryesore nuk është më vetëm ekzistenca e legjislacionit primar, por zbatimi praktik i këtij kuadri përmes procedurave të qarta, legjislacionit sekondar, koordinimit institucional dhe përmes masave të ndërgjegjësimit.

Analiza tregon se procedurat e BRE-ve mbeten të fragmentuara në disa institucione. Një qytetar, ekonomi familjare, ndërmarrje e vogël (NVM), komunë ose investitor i vogël mund të duhet të bashkëveprojë veçmas me Ministrinë e Ekonomisë, Zyrën e Rregullatorit të Energjisë, Operatorin e Sistemit të Shpërndarjes, Operatorin e Sistemit të Transmetimit, komunën, furnizuesin, Fondin e Efikasitetit të Energjisë të Kosovës dhe platformën e-Kosova. Çdo institucion ka një mandat të përcaktuar dhe për këtë arsye aplikanti kërkohet të ndërmarrë hapa në mënyrë të pavarur në mungesë të procedurave të shërbimit me një ndalesë. Kjo krijon pasiguri, vonesa dhe barrë administrative, veçanërisht për ekonomitë familjare, ndërmarrjet e vogla dhe të mesme, grupet vulnerabël, komunitetet rurale dhe ekonomitë familjare të udhëhequra nga gratë.

Një nga boshllëqet kryesore ligjore dhe procedurale është procedura e autorizimit sipas Rregullores nr. 03/2022 të ZRRE-së. Neni 8 kërkon që aplikantët për kapacitet të ri gjenerues të paraqesin disa dokumente të jashtme para se të marrin autorizimin e ZRRE-së, duke përfshirë konfirmimin komunal, marrëveshjen e lidhjes në rrjet, pëlqimin mjedisor aty ku është e aplikueshme, të drejtat e ujit aty ku është e aplikueshme dhe lejen e ndërtimit. Kjo krijon një problem me hapat e kërkuar sepse aplikanti duhet të kryejë disa procedura të ndara para se të marrë konfirmimin përfundimtar rregullator. Për investitorët në shkallë të vogël, kjo mund të krijojë kosto dhe pasiguri ligjore.

Dallimi midis autorizimit dhe licencimit nuk është mjaftueshëm i qartë për jo-profesionistët dhe aplikantët. Rregulli nr. 07/2017 përjashton disa aktivitete gjenerimi nga licencimi, duke përfshirë prodhimin e energjisë elektrike në një vendndodhje energjitike që nuk i kalon 5 MW. Megjithatë, përjashtimi nga licencimi nuk do të thotë automatikisht përjashtim nga autorizimi i ZRRE-së, lidhja me rrjetin, leja e ndërtimit, pëlqimi mjedisor ose konfirmimi komunal. Ky dallim duhet të sqarohet.

Korniza ligjore e konsumatorit sipas Rregullores Nr. 03/2023 ofron një bazë të rëndësishme ligjore për vetëkonsum, por disa dispozita mund të kufizojnë interesin praktik. E drejta për t'u përshtatur lidhet me kapacitetin e kontraktuar të lidhjes, konsumin vjetor dhe balancën vjetore midis injektimit dhe tërheqjes nga rrjeti. Pragjet prej 7 kW për ekonomitë familjare, 15 kW dhe 100 kW për konsumatorë të ndryshëm jo-ekonomi familjare me tension të ulët dhe 200 kW për konsumatorët jo-ekonomi familjare me tension të mesëm ose të lidhur me transmetim mund të jenë kufizuese për përdorues të caktuar. Rregulli që konsumatorët e rinj fillimisht mund të marrin vetëm 50% të kapacitetit të lejuar të lidhjes mund të dekurajojë gjithashtu integrimin e BRE-ve në ndërtesat dhe bizneset e reja. Në mënyrë të ngjashme, humbja e statusit të konsumatorit kur injektimi i tepërt tejkalon nivelin e lejuar mund të dëmtojë përdoruesit sezonalë, fermerët, ekonomitë familjare eficientë dhe bizneset me profile konsumi në ndryshim.

Komunitetet e energjisë së ripërtëritshme njihen ligjërisht sipas Ligjit Nr. 08/L-258, por ato ende nuk janë aktivizuar në praktikë. Zhvillimi i legjislacionit sekondar është i nevojshëm për të rregulluar regjistrimin, qeverisjen, anëtarësimin, ndarjen e energjisë, matjen, ndarjen e përfitimeve, marrëdhëniet me furnizuesit, pjesëmarrjen komunale dhe mbrojtjen e anëtarëve vulnerabël. Pa këto rregulla, komunitetet e energjisë së ripërtëritshme mund të mbeten një koncept formal ligjor dhe jo një instrument praktik për pjesëmarrjen e qytetarëve, komunave dhe ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme.

Analiza tregon gjithashtu se ekonomitë familjare vulnerabël dhe me të ardhura të ulëta kërkojnë masa specifike mbështetëse, sepse procedurat standarde të subvencioneve dhe të konsumatorëve mund të mos jenë të mjaftueshme për të ulur faturat e energjisë për ekonomitë familjare që nuk kanë kapital fillestar, njohuri teknike, qasje digjitale ose kushte të përshtatshme strehimi. Për këto ekonomi familjare, mbështetja për BRE-të duhet të kombinohet me masa të efikasitetit të energjisë, duke përfshirë izolimin e duhur, sistemet eficientë të ngrohjes, pompat e nxehtësisë, sistemet diellore termike dhe, kur është e mundur, prodhimin fotovoltai në çati ose gjenerimin e përbashkët të BRE-ve.

Në përgjithësi, korniza e BRE-ve në Kosovë duhet të kalojë nga një model i fragmentuar leje-për-leje drejt një modeli të thjeshtuar, digjital dhe të bazuar në risk.

8.2 Rekomandime

- Kosova duhet të miratojë Planin Kombëtar të Energjisë dhe Klimës dhe gjithashtu duhet të zhvillojë dhe miratojë legjislacionin sekondar që mungon, të kërkuar sipas Ligjit Nr. 08/L-258 për Promovimin e Përdorimit të Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë. Përparësi duhet t'u jepet rregullave mbi komunitetet e energjisë së ripërtëritshme, vetëkonsumin kolektiv, ndarjen e energjisë, garancitë e origjinës. Këto akte ligjore janë të nevojshme për të siguruar që të drejtat ligjore të krijuara nga ligji të mund të zbatohen në praktikë.
- Duhet të sqarohet marrëdhënia midis autorizimit, licencimit dhe lejeve të tjera. Një dokument udhëzues duhet të shpjegojë kur një projekt kërkon autorizim nga ZRRE-ja, një licencë për aktivitet energjetik, marrëveshje për lidhje në rrjet, pëlqim komunal, leje ndërtimi, pëlqim mjedisor. Ky udhëzues duhet të jetë i shkruar në gjuhë të thjeshtë dhe duhet të jetë i disponueshëm për ekonomitë familjare, ndërmarrjet e vogla dhe të mesme dhe instaluesit.
- Rregullat e prosumatorit duhet të rishikohen për të vlerësuar nëse pragjet dhe kufizimet aktuale mbeten proporcionale. Vëmendje e veçantë duhet t'i kushtohet pragut prej 7 kW për ekonomi familjare, pragjeve për ndërmarrjet e vogla dhe të mesme, rregullit 50% për konsumatorët e rinj, profileve sezonale të konsumit, fermerëve, bizneseve rurale, pallateve të apartamenteve dhe konsumatorëve që planifikojnë elektrifikimin në të ardhmen. Objektivi duhet të jetë shmangia e dekurajimit të madhësisë së arsyeshme të sistemit dhe parandalimi i përjashtimit të panevojshëm nga përfitimet e vetëkonsumit.
- Kërkesat e dokumentacionit janë të përshtatshme për projekte më të mëdha, por të rënda për investimet në ekonomi familjare dhe ndërmarrje të vogla. Barra më e rëndësishme shfaqet në procedurën e autorizimit për kapacitetet e reja gjeneruese, ku mund të nevojiten disa miratime të jashtme para konfirmimit përfundimtar rregullator.
- Udhëzuesi i A-Z-së për Investimet në Energjinë e Ripërtëritshme në Kosovë duhet të rishikohet dhe të zgjerohet në një plan praktik procedural të BRE-ve edhe për investime në shkallë të vogël dhe që synojnë qytetarët. Udhëzuesi duhet të përfshijë procedura të ndara për fotovoltaiken e ekonomive familjare, fotovoltaiken e ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme, fotovoltaiken me zero eksport, sistemet termike diellore, pompat e nxehtësisë, ngrohjen me biomasë, konsumatorët kolektivë të ndërtesave të apartamenteve, komunitetet e energjisë së ripërtëritshme, projektet e ndërtesave komunale/publike dhe masat e mbështetura nga subvencionet. Për secilën kategori, duhet të identifikohet institucioni përgjegjës, dokumentet e kërkuara, fazat e hapave, afatet kohore, tarifat dhe mekanizmat e disponueshëm të ankesave.
- Koordinimi institucional duhet të forcohet përmes një mekanizmi formal të koordinimit të procedurave të BRE-ve që përfshin Ministrinë e Ekonomisë, ZRRE-në, KOSTT-in, Operatorin e Sistemit të Shpërndarjes, komunat, ministrinë përgjegjëse për mjedisin dhe planifikimin hapësiror, Fondin e Eficiencës së Energjisë të Kosovës dhe administratën e-Kosova. Ky mekanizëm duhet të monitorojë vonesat procedurale, të harmonizojë kërkesat, të propozojë masa thjeshtimi dhe të sigurojë që aplikantët të mos detyrohen të paraqesin të njëjtat dokumente në mënyrë të përsëritur.

- Komunave duhet t'u jepet një rol më i madh dhe më i qartë në zbatimin e BRE-ve nga qytetarët. Komunitetet duhet të sqarojnë se kur kërkohet pëlqimi komunal ose lejet e ndërtimit, t'u ofrojnë informacion qytetarëve dhe ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme, të mbështesin vendosjen e energjisë diellore në çati dhe BRE-ve lokale, të identifikojnë ndërtesat publike të përshtatshme për instalime të BRE-ve dhe të lehtësojnë komunitetet pilot të energjisë së ripërtëritshme. Zyrtarët komunalë të energjisë mund të bëhen pika informacioni për mbështetjen e BRE-ve dhe efikasitetin e energjisë.
- E-Kosova mund të zgjerohet nga një mjet aplikimi për subvencione në një qendër të integruar për BRE-të dhe efikasitetin e energjisë. Një modul i dedikuar duhet t'u lejojë aplikantëve të kenë qasje në informacion, të kontrollojnë të drejtën për t'u kualifikuar, të dorëzojnë aplikime për subvencione, të fillojnë regjistrimin e prosumatorit, të kërkojnë lidhje me rrjetin e OSSH-së, të konfirmojnë nëse nevojitet pëlqimi komunal ose leja e ndërtimit, të gjurmojnë verifikimin teknik dhe të monitorojnë shpërndarjen e grantit. Për konsumatorët, platforma mund të lidhë aplikantin, ZRRE-në, OSSH-në dhe furnizuesin përmes një platforme.
- Skemat e mbështetjes duhet të përfshijnë masa të dedikuara për grupet e cënueshme, ekonomitë familjare me të ardhura të ulëta, komunitetet rurale, ekonomitë familjare të udhëhequra nga gratë. Këto masa jo vetëm që duhet të mbështesin instalimin e teknologjive të energjisë së ripërtëritshme, por duhet të synojnë kryesisht uljen e faturave të energjisë së ekonomive familjare dhe përmirësimin e kushteve të jetesës. Prandaj, mbështetja duhet të kombinojë masat e BRE-ve me masat e efikasitetit të energjisë, duke përfshirë izolimin e duhur termik, sistemet efiçente të ngrohjes, pompat e nxehtësisë, sistemet diellore termike për ujë të ngrohtë sanitar dhe panelet fotovoltaike në çati për vetëkonsum, aty ku është teknikisht e realizueshme.
- Mbështetja publike për ekonomitë familjare dhe me të ardhura të ulëta duhet të hartohet ndryshe nga skemat standarde të subvencioneve. Duhet të merret në konsideratë intensiteti më i lartë i granteve, financim paraprak ose pagesa direkte për instaluesit, sepse skemat e bazuara në rimbursim mund të përjashtojnë ekonomitë familjare që nuk mund të përballojnë investimet paraprake. Përveç kësaj, duhet të ofrohen dokumentacion i thjeshtuar, mbështetje këshillimore teknike, sportele ndihme komunale dhe opsione aplikimi jashtë linje për qytetarët me qasje të kufizuar digjitale ose kapacitet të kufizuar administrativ.
- Rregullat e prosumatorit duhet të rishikohen gjithashtu nga një perspektivë e përfshirjes sociale. Në veçanti, rregulli sipas Rregullës nr. 03/2023 të ZRRE-së që prosumatorët e rinj mund të marrin fillimisht vetëm 50% të kapacitetit të lejuar të lidhjes duhet të vlerësohet për të përcaktuar nëse nevojiten përjashtime ose trajtim të veçantë për ekonomitë familjare në nevojë, strehimin social, skemat kolektive të strehimit ose instalimet e BRE-ve të mbështetura publikisht.
- Mbështetja për grupet e cënueshme duhet të shkojë përtej rritjes së përgjithshme të ndërgjegjësisë dhe subvencioneve standarde. Mbështetja duhet të bëhet një masë e synuar sociale-energjetike që kombinon efikasitetin e energjisë, energjinë e ripërtëritshme, procedurat e thjeshtuara, mbështetjen më të lartë financiare dhe ndihmën institucionale. Objektivi duhet të jetë të sigurohet që tranzicioni energjetik të zvogëlojë varfërinë energjetike dhe të mos përfitojnë vetëm ekonomitë familjare dhe bizneset me kapacitet të mjaftueshme financiare dhe teknike.

